

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

STOPY NA MÍSTĚ ČINU A JEJICH
TRESTNĚPRÁVNÍ VÝZNAM

Carla Drášilová

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Carla DRÁŠILOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0068P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Stopy na místě činu a jejich trestněprávní význam**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

- 1. Úvod**
- 2. Charakteristika místa činu a jeho trestněprávní význam**
- 3. Kriminalistická stopa**
- 4. Ohledání místa činu**
- 5. Vyhledávání a zajišťování konkrétních stop na místě činu**
- 6. Dokumentace**
- 7. Kazuistika**
- 8. Závěr**

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

PORADA, Viktor a Jiří STRAUS. Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-3964.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-859-4.

CHMELÍK, Jan a Michaela BERVIDOVA. Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. Eupress. ISBN 978-80-7408-222-1.

PORADA, Viktor a Roman RAK. Případové studie primárního zajištění místa zásahu. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy vary, 2015. ISBN 978-80-87236-27-7.

KONRAD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-869-3.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **9. ledna 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M
vedoucí katedry

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Stopy na místě činu a jejich trestněprávní význam*“ zpracovala zcela samostatně. Veškeré prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, jsou řádně vyznačeny v seznamu použitých zdrojů a literatury.

V Plzni dne

.....

Carla Drášilová

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mě během tvorby této diplomové práce vedli, podporovali a inspirovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
1 Úvod	9
2 Charakteristika místa činu a jeho význam	10
2.1 Trestněprávní hledisko	11
2.2 Kriminalistické hledisko.....	12
2.3 Pojmy užívané v souvislosti s místem činu.....	13
3 Kriminalistická stopa	17
3.1 Paměťová stopa.....	22
3.2 Materiální stopa	23
3.3 Význam kriminalistických stop	24
4 Ohledání na místě činu	26
4.1 Teorie ohledání	26
4.1.1 Druhy.....	28
4.1.2 Zásady	31
4.1.3 Subjekty.....	32
4.1.4 Negativní okolnosti	33
4.2 Ohledání místa činu.....	34
4.2.1 Příprava	36
4.2.2 Taktika.....	36
4.2.3 Metodika.....	39
5 Vyhledávání a zajišťování stop na místě činu	43
5.1 Vyhledávání stop.....	45
5.2 Zajišťování stop	46
5.2.1 Zajištění in natura	47
5.2.1.1 Zajištění stopy spolu s nosičem.....	48
5.2.1.2 Zajištění oddělením části se stopou od celku.....	48
5.2.1.3 Zajištění stop jejich sejmutím z nosiče	48
5.2.1.4 Zajištění stop ručního písma a písma psacích strojů	49
5.2.1.5 Zajištění daktyloskopických stop	50
5.2.1.6 Zajištění pachových stop	50
5.2.1.7 Zajištění ostatních stop in natura.....	50
5.2.2 Zajištění v podobě substitutů.....	51
5.2.2.1 Fotografické zajištění	51
5.2.2.2 Zajištění stop pro audioexpertizu	51
5.2.2.3 Snímání stop na daktylostopické nebo obdobné fólie	51

5.2.2.4	Odlévání materiálních stop	52
5.3	Typické stopy na místě činu	52
6	Dokumentace	56
6.1	Dokumentace místa činu	56
6.1.1	Protokol	58
6.1.2	Fotografická dokumentace	59
6.1.3	Topografická dokumentace	60
6.1.4	Další dokumentace z místa činu	61
6.2	Moderní metody kriminalistické dokumentace	62
7	Kazuistika	66
8	Závěr	71
	Resumé.....	73
	Seznam použitých zdrojů a literatury	74
	Seznam obrázků	77
	Seznam příloh.....	77
	Příloha I.....	i
	Příloha II.....	ii

Seznam použitých zkratk

TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

1 Úvod

Během magisterského studia na právnické fakultě a zejména při studiu trestního práva každý student běžně pracuje s pojmem místa činu. Význam tohoto pojmu je mnohem širší, než se může na první pohled zdát. Trestní právo stojí primárně na ochraně společnosti před pácháním trestních činů. Významnou součástí je prevence. Ochrany může být dosaženo jedině náležitým odhalením pachatele trestného činu a jeho přiměřeným potrestáním. K identifikaci pachatele a k zajištění stop a jiných důkazů jakožto podkladu pro následné odsouzení za čin přispívá kriminalistika. Policejní orgány aplikují její metody, postupy, prostředky a operace při prověřování a vyšetřování nastalé události.

Vzhledem k provázanosti pojmu se samotnou funkcí trestního práva jsem měla za vhodné se danou problematikou zabývat. Dále mou volbu ovlivnila i praktická povaha tématu stop a místa činu. Možnost provázat teorii s reálnou praxí.

Cílem této práce je komplexně, nikoli vyčerpávajícím způsobem, rozebrat kriminalistické stopy a vše co s nimi souvisí. Poskytnout ucelený přehled o místě činu, kriminalistické stopě a jejich provázanosti s trestním právem. Dílčím cílem je nahlédnout na reálné místo činu a demonstrovat nabyté poznatky na praktickém příkladu.

Diplomová práce se bude zabírat charakteristikou místa činu z trestněprávního a kriminalistického hlediska, jeho ohledáním, dokumentací, charakteristikou kriminalistických stop, jejich vyhledáváním a zajišťováním. Závěrem práce bude kazuistika, ve které nastíním reálný postup policie na místě činu.

K dosažení cíle bude využito teoretických výzkumných metod, a to zejména metody sběru, analýzy a syntézy použitých dat. Aplikována bude také metoda popisná.

2 Charakteristika místa činu a jeho význam

Naším cílem je poznání. Předmětem poznání je jev, který vzniká v důsledku působení přírodních sil nebo lidské činnosti. Tento jev se zrcadlí v určitém čase a prostoru. V materiálním prostředí se projevuje jako následek nebo odraz skutečností, které předcházely nebo vznikaly v jejím průběhu. Vzájemná podmíněnost jevů a příčinných souvislostí je základem tzv. teorie odrazu. Na východisku této teorie se realizuje odraz kterékoli události, včetně trestného činu¹. Odraz je zdrojem informací o vzájemném působení mezi jednotlivými prvky události, o příčinách a následcích vzniku jevu a specifických rysech podnětu, kterým byla událost vyvolána. Každý trestný čin předchází určité jevy, jiné ho provázejí, jiné se objevují až po dokonání trestného činu. Takové jevy trestný čin i jeho odraz ovlivňují a mění. Jde však o proces oboustranný, a proto je lze využít jako zdroj informací, které umožní objasnění konkrétní události.

Zásadním prostředím ve světle zmíněné teorie je místo činu. Prostor, v němž se odráží zmiňované skutečnosti má i řadu jiných označení a definic, ale místo činu představuje pojem nejběžnější². Místo činu je výchozím a mnohdy jediným zdrojem informací k objasnění události. Na místě činu dochází k materiálním změnám v důsledku jednání pachatele. Tyto změny označujeme jako stopy na místě činu. Hodnota a množství změn nám vymezuje význam místa činu a ovlivňuje směr objasňování. Kvalita získaných informací závisí na řadě okolností. Předně záleží na charakteru události, prostředí, předmětu útoku a způsobu spáchání činu¹. Místo činu je také zásadním zdrojem věcných důkazů, které vznikají v důsledku jednání subjektu. Věcnými důkazy (§ 112 odst. 1 TŘ) jsou předměty, kterými nebo na kterých byl trestný čin spáchán, jiné předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu. Význam místa činu spočívá především v zobrazení následků kriminalisticky relevantní události, dále je podstatným zdrojem informací nejen o události, ale i o pachateli a v neposlední řadě představuje východisko pro pátrání po pachateli³.

¹ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostní vědy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 194-195

² RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 101

³ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. neuveveno. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. s. 3

Místo činu je zapotřebí rozebrat z různých hledisek, než se dobereme nejpříjemnější definice. Předně lze rozlišit místo činu z hlediska trestněprávního a kriminalistického, dále v užším a širším slova smyslu.

2.1 Trestněprávní hledisko

Ačkoli je pojem místa činu čistě kriminalistický, pracuje se s ním i v praxi právní, tudíž má i význam právní. Ve smyslu trestněprávním je místo činu rozhodné pro posouzení otázky působnosti trestněprávních norem, místní příslušnosti soudů a ostatních orgánů činných v trestním řízení. Stanoví nám tedy místní příslušnost k řízení o trestném činu. Místní příslušnost soudu se řídí primárně místem, kde byl trestný čin spáchán, kde byl vykonán, latinsky *forum delicti commisi*. Hovoříme o místě, kde byla pachatelovo jednáním naplněna objektivní stránka trestného činu⁴. Toto pravidlo má zpravidla přednost, vyjma trestných činů spáchaných mladistvými pachateli a činů jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let. V těchto případech se uplatní přednostně princip příslušnosti soudu, v jehož obvodu má nezletilý bydliště (§ 37 ZSVM). Podle §18 odst. 2 TR⁵ se místní příslušnost u dospělých řídí místem, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje, nelze-li zjistit místo činu nebo byl-li čin spáchán v cizině. Potvrzuje se tedy, že přednost má *forum delicti commisi*. Nastal-li nebo měl-li nastat následek na jiném místě, než byl čin dokonán, hovoříme o deliktech distančních. U distančních deliktů považujeme za místo činu jak místo, kde byl čin spáchán, tak místo, kde nastal nebo měl nastat následek. U omisivních trestných činů, které jsou páčány opomenutím, je místem trestného činu právě ono místo, kde měla být určitá povinnost splněna, kde mělo být konáno. Za místo trestného činu je považováno dále každé místo, v němž bylo pokračováno u pokračujících trestných činů a v případě trvajících trestného činu jsou místem trestného činu veškerá místa, kde pachatel závadný stav udržoval. Další alternativou k *forum delicti commisi* je *forum scientiae*. Toto subsidiární hledisko určuje příslušnost soudu podle místa, kde čin vyšel najevo za předpokladu, že se jedná o místo na území České republiky⁶.

⁴ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 201-202

⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁶ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k*

2.2 Kriminalistické hledisko

Kriminalistické vymezení místa činu lze uchopit z vícero úhlů. To je také důvodem, proč se v odborné literatuře setkáme s různými pohledy a názory. Autoři (Např. Šejnoha, Čelanský, Gromov) se přiklání k vymezení místa činu jako místa trestné činnosti. Jiní (Např. R. Košťák, Konopáč, Gorner) pojem nevymezují, ale z jejich výkladu lze usuzovat ztotožnění místa činu s místem, kde byl trestný čin spáchán⁷. Někteří autoři užívají raději pojmu místa události. Pojem užívají především ve snaze zobecnit místo činu. Autoři vychází ze skutečnosti, že mnohdy nelze v prvotní fázi šetření označit událost za protiprávní jednání, které by naplnilo znaky skutkové podstaty trestného činu. Místo události lze chápat jako místo, kde se udál konkrétní čin, událost, která od počátku nelze označit za trestný čin. Ačkoli se nejedná o trestný čin, je zapotřebí mu věnovat pozornost, a proto je zpravidla prostor podroben ohledání. Významné je místo události pro svůj obsah informací, které mohou do budoucna naplnit skutkovou podstatu trestného činu nebo se uplatnit pro řešení obdobných jevů. Pozornost proto věnujeme například také události, která nebyla zapříčiněna jednáním člověka, ale vznikla jako výsledek přírodních jevů. Přesto, že by zde zprvu nebyly zřejmé znaky skutkové podstaty trestného činu, nelze vyloučit, že nás informace a stopy na místě nepřivedou ke ztotožnění pachatele, který určité živelné události využil k páčání trestné činnosti.

Osobně jsem se nejvíce ztotožnila s pohledem citovaným J. Chmelíkem a původně publikovaným v monografii „*Místo činu a jeho ohledání*“ Gorner a Konopáč, kteří místo činu označili za místo činnosti pachatele. Zmiňují užší a širší smysl místa činu. V užším smyslu vidí místo činu jako místo „*kde trestná činnost pachatele byla dovršena napadením právního statku, například místnost, kde byla spáchána vražda*“. V širším smyslu se jedná o „*každé místo, kde pachatel vykonal jakékoli jednání, které je v příčinné souvislosti se zamýšleným a popřípadě již nastalým výsledkem*“⁶.

K vymezení pojmu místa činu v užším a širším slova smyslu se ve svém článku vyjádřil také M. Němec. V užším smyslu jde o místo, kde byl spáchán trestný čin. Toto úzké vymezení není mnohdy dostačující, protože nezohledňuje skutečnost, že se pachatel na trestný čin někde připravuje, někde

70. narozeninám. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 195-202

⁷ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 104

může zhotovovat nástroje, tipovat oběť nebo na oběť vyčkávat. Na všech těchto místech mohou být ponechány stopy, a proto je zapotřebí v rámci kriminalisticko-policejní činnosti rozšířit původní úzké vymezení místa činu na místa celkové činnosti pachatele⁸.

Při snaze o porovnání trestněprávního a kriminalistického významu místa činu, jsem došla k závěru, že trestněprávní hledisko se omezuje pouze na místo, kde byl čin dokonán, kdežto v kriminalistice jsme si vědomi extenzivnějšího výkladu tohoto pojmu. Kriminalistické pojetí se neomezuje pouze na místo, kde byl čin spáchán, ale zahrnuje i další místa, kde nalézáme stopy související s vyšetřovanou událostí. Lze zahrnout veškerá místa, která předcházela, souvisela nebo následovala po spáchání činu. Místa, která mají z hlediska poznání významný vztah k místu činu. Pro představu zmíním místo, kde se pachatel připravuje ke spáchání činu, kde oběť sleduje, kde oběť usmrtí, kde ji ukrývá, kde odhazuje použitou zbraň nebo kde čin vyjde najevo. Kriminalistické vymezení je znatelně širší⁹. Pro zahrnutí dalších míst se vyžaduje jejich bezprostřední návaznost k místu, kde pachatel uskutečnil své jednání. U míst, které bezprostředně souvisí s místem činu, kde důvodně předpokládáme výskyt stop, provádíme ohledání¹⁰.

2.3 Pojmy užívané v souvislosti s místem činu

Jak již bylo zmíněno, pojem místa činu je sice pojem nejběžnější, nikoli však jediný. V souvislosti s místem činu považuji za vhodné zmínit také místo trestného činu, místo zjištění, místo nálezu a místo zásahu. Existují v zásadě dva směry, kterými lze nahlížet na místo, kde došlo ke kriminalisticky významné události. Rozlišujeme tak místo činu a místo trestného činu. Místo činu je čistě kriminalistický pojem. Představuje část prostředí, kde byly nalezeny stopy trestného činu. Hovoříme o něm jako o nalezišti veškerých stop, které mají příčinnou souvislost s objasňovaným činem. Naproti tomu pojem místa trestného činu je odvozen z hmotného práva, přiklání se k trestněprávnímu pojetí a definujeme ho jako prostor, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání naplňující

⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistické pojetí místa činu a prvotní zásah na místě činu*. Bezpečnost s profesionály [online]. 2020, č. 10-12, s. 15–16 [vid. 2023-04-24]. ISSN 2336-4793.

⁹ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narodeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 204

¹⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Online. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3. s. 15

znaky trestného činu¹¹. Z hlediska přítomnosti stop zde existuje určitý vztah nadřazenosti a podřazenosti obou pojmů. Existence stop je pro místo činu příznačná, ale pro místo trestného činu je přímo obligatorní. Vymezení prostoru jako místo trestného činu je možné pouze, pokud se jedná o místo, kde vyšel trestný čin najevo nebo místo, v němž byl trestný čin spáchán. Na obou těchto místech je nutný výskyt stop. Ani jedna z podmínek se nevyžaduje pro vymezení místa činu¹². Obě místa je nutné prověřit a ohledat policejním orgánem. Pokud se shoduje místo, kde byl trestný čin spáchán s místem, kde byly nalezeny stopy tohoto činu, hovoříme o překrývání místa trestného činu s místem činu¹¹.

Vedle místa činu se v literatuře setkáme také s pojmy místo nálezu a místo zjištění. Místo, kde byl nalezen kriminalisticky relevantní objekt, například mrtvola ženy, je považováno za místo nálezu. Hlavní rozdíl mezi místem nálezu a místem činu spočívá ve skutečnosti, že se pachatel v místě nálezu nemusel vůbec vyskytovat. Obvykle se jedná o místa, kde se vyjma objektu a stop na těchto objektech nenalézají jiné stopy významné pro objasnění dané události. Tohoto pojmu bývá užito za předpokladu, že ke spáchání trestného činu došlo na jiném místě než na místě nálezu. Příkladem může být žena, která byla během přepadení zraněna, podařilo se jí pachateli uprchnout, ale po cestě (na jiném místě) podlehla vážným zraněním a zemřela. Ono jiné místo je místem nálezu. Předmětem ohledání bude spolu s místem činu i pěšinka stop a místo nálezu. Postupovat se bude od místa nálezu po směru stop k místu činu.

Místo zjištění je specifický případ označení části místa činu. Označení vyplynulo z povahy určitých specifických trestných činů, páchaných především na přepravovaném zboží nebo osobách. Takovým specifickým případem bude vloupání do uzavřeného kontejneru se zbožím, převáženým přes území České republiky nákladním vlakem. K překonání plomby a vloupání může dojít kdekoli na trase. Zjištění a ohlášení takové události nastává obvykle na jiném místě než v místě spáchání. Od místa zjištění se bude odvíjet vyšetřování s cílem

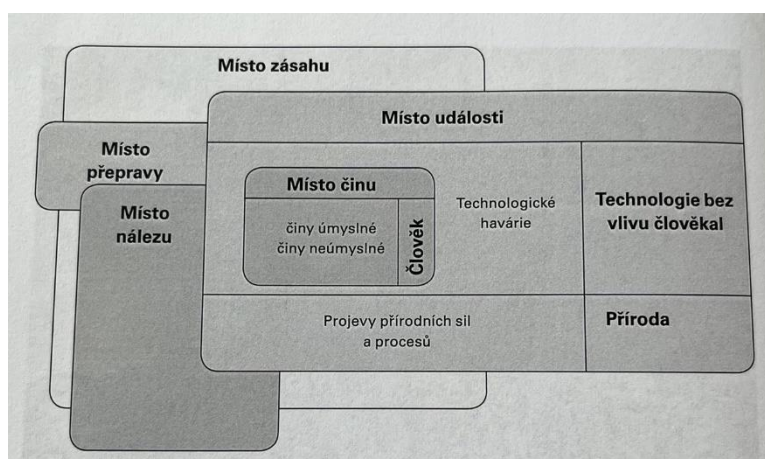
¹¹ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 201-203

¹² PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 508

zjistit vlastní místo činu. Místo nálezu i místo zjištění zahrnujeme do širšího pojetí místa činu¹³.

Místo zásahu je místem předpokládaných účinků události a místem nasazení jednotek a dalších složek integrovaného záchranného systému. Organizace místa zásahu tkví ve vytyčení prostorů, zón a stanovišť podporujících taktiku jednotek a řízení zásahu. Nemusí vždy opisovat místo činu, neboť např. oběť mohla být převezena na jiné místo, než kde byl čin spáchán. Trosky letounu běžně dopadají na jiná místa, než kde došlo k samotnému výbuchu. Z kriminalistického hlediska je místo zásahu často řazeno do kategorie místa činu¹⁴.

Pro vytvoření představy o základním vztahu zmíněných pojmů a samotného místa činu přikládám názorný obrázek (viz obrázek č. 1):

Obr. 1: Základní vztah vazeb mezi místem činu, nálezu, přepravy a zásahu, Zdroj: RAK, 2015, s. 28

Ve světle těchto informací usuzuji, že teorie místa činu je rozsáhlá. Na místo činu lze pohlížet z různých směrů, které není možné opomíjet. V zákoně bychom definici tohoto pojmu nenalezli. Jedinou zmínku o místě činu najdeme v trestním řádu. Ustanovení §18 TR, jak jsem již uvedla v podkapitole 2.1, zmiňuje místo činu pro účely místní příslušnosti. Ve snaze vymezit pojem místa činu jsem se přiklonila k definici uvedené v díle Kriminalistika, kde místo činu představuje „vymezenou část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jejího vzniku, následku a dalších

¹³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistické pojetí místa činu a prvotní zásah na místě činu*. Bezpečnost s profesionály [online]. 2020, č. 10-12, s. 15–16 [vid. 2023-04-24]. ISSN 2336-4793.

¹⁴ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 22-27

*vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu*¹⁵. Z uvedené definice lze vyvodit, že se jedná o určitý ohraničený prostor, kde došlo k nahodilé či záměrné lidské činnosti a kde vyvstává podezření ze spáchání trestného činu. K posouzení využíváme stopy a předměty, které nalezneme v tomto vymezeném prostoru. Při určení místa činu vždy vycházíme z konkrétního případu. Hranice vymežíme s přihlédnutím k objektivně daným jevům, stopám a jiným významným okolnostem.

Za místo činu označujeme prostor, který je nejvýznamnějším zdrojem informací a věcných důkazů. Uskutečnila se zde nejpodstatnější část objasňované události, a proto je zapotřebí prostor zajistit a zdokumentovat bez ohledu na skutečnost, zda zde došlo k trestnému činu či nikoli¹⁶.

¹⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. s. 509

¹⁶ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4. s. 199, 206-208

3 Kriminální stopa

Každý trestný čin je spáchán v určitém materiálním prostředí, ve kterém se současně musí nějakým způsobem projevit. Činnost pachatele nebo jím užitých nástrojů zanechávají v tomto prostředí následky v podobě stop. V krátkosti bych se vrátila, k již zmíněné teorii odrazu. Odraz je vlastností všech materiálních objektů. Rozlišujeme objekty živé přírody, neživé přírody a umělé artefakty. Objektem živé přírody je člověk a veškerá živá flora a fauna. Objektem neživé přírody jsou např. horniny, zkameněliny, půda, voda, vzduch, oheň. Dále objekty vzniklé v důsledku působení přírodních sil jako například sníh, led, kroupy anebo samotné přírodní síly (stopy po blesku, tornádu). Umělým artefaktem jsou neživé produkty vzniklé v důsledku lidské činnosti (produkty stavitelství, technologie apod.). Vzájemným působením dvou a více objektů dochází k jejich vzájemnému odrazení. Během procesu si navzájem předávají informace o jednotlivých objektech¹⁷. Například úderem ruky člověka do stolu dochází k jeho deformaci, a naopak z desky stolu se přenesou nečistoty na ruku člověka¹⁸. Zanechaný odraz má podobu změny v materiálním prostředí (materiální stopy) nebo ve vědomí lidí (paměťové stopy). Nejjednodušší formou odrazu je stopa, která odráží vlastnosti objektu, který stopu vytvořil. Složitější je stopa, která odráží kromě vlastností i druh působení. Každá kriminální stopa je odrazem. Avšak každý odraz není vždy stopou. Za kriminální stopu lze považovat pouze odraz vzniklý v důsledku trestného činu nebo jiné kriminálně významné události¹⁷.

Kriminální stopy jsou východiskem pro objasňování trestné činnosti. Podávají adekvátní obraz o průběhu činu, činnosti pachatele, použitých nástrojích apod. Osvojení si zákonitostí a mechanismu vzniku a zániku stop dovoluje zvolit vhodné kriminální metody a jim odpovídající prostředky, postupy, zjištění, zajištění, fixaci, zkoumání a hodnocení stop¹⁸. Pojem kriminální stopy je možné definovat a dělit podle různých hledisek a kritérií. To je také důvodem nejednotného názoru na samotný pojem i systém dělení¹⁷.

Abych byla přesná ve svých vyjádřeních, tak ačkoli se v publikacích setkáme s různými definicemi pojmu kriminální stopa, názor na tento pojem

¹⁷ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminální stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 14-15, 22, 30-31

¹⁸ STRAUS, Jiří a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1. s. 26-27

není zcela nejednotný, neboť všechny definice stojí na totožných základech. Základem jsou 3 kritéria, a to (Straus, 2007):

- Každá změna (materiální i ve vědomí člověka), která vznikla v souvislosti s vyšetřovanou událostí.
- Změna v příčinné, časové nebo místní souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí.
- Změna je vyhledána, zajištěna a informace z ní je dekódovatelná současnými kriminalistickými postupy a prostředky¹⁹.

Kriminalisticky relevantní událostí se rozumí trestné činy, přestupky, správní delikty, sebevraždy, náhlá úmrtí, nešťastné nehody a působení přírodních sil. Tento výčet není taxativní. Stopa by měla být předně změnou nastalou v příčinné souvislosti s událostí, ale subsidiárně v úvahu přichází i souvislost místní nebo časová, protože vlastní děj proběhl v určitém čase a prostoru. Pokud by chyběla souvislost mezi příčinou a následkem, nešlo by o stopu. Příčinná souvislost existuje, pokud by následek bez příčiny nenastal nebo by nenastal takovým způsobem. Pokud by pachatel nevystřelil na oběť, nedošlo by k jejímu usmrcení. Mnohdy jsou nalezeny změny, které budí dojem stopy vzniklé v příčinné souvislosti s událostí, ale po jejich prozkoumání se ukáže, že jsou pouze v místní nebo časové souvislosti. Mohou to být například stopy papírných linií (otisk prstu) rodinných příslušníků. V praxi se řídíme obecnou zásadou, že je zapotřebí vyhledat a zajistit, pokud možno veškeré změny. Jejich následné zkoumání umožňuje teprve určit, zda mají ke konkrétní události vztah či nikoli. Další podmínkou je, že změna musí existovat minimálně od svého vzniku do okamžiku zjištění. Musí být zjistitelná současnými kriminalistickými postupy a prostředky. Jedná se o pochopitelný požadavek v souladu s kriminalistickou praxí. Pokud nelze změnu vyhledat, pak logicky nelze s takovou změnou pracovat, a proto se nebude jednat o kriminalistickou stopu. Totéž platí o jejím zajištění a vyhodnocení. Pokud nebude možné změnu vyhledat, zajistit nebo vyhodnotit, nemá význam²⁰. Je třeba mít současně na paměti, že stopy, které nejsou viditelné běžným okem, nemůžeme hned hodnotit jako neexistující. Jednak je ke

¹⁹ STRAUS, Jiří. *Poznámka k pojmu „kriminalistická stopa“ a „kriminalistický důkaz“*. Kriminalistika. 2007, roč. 40, č. 3, s. 207–212. ISSN 1210-9150.

²⁰ STRAUS, Jiří a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1. s. 30-33

zviditelnění možné použít různých kriminalistických prostředků (např. lupa) nebo se vzorek může ponechat do okamžiku, kdy ho již budeme umět vyhodnotit²¹.

Změna musí obligatorně souběžně naplnit taxativně stanovená kritéria, jinak není kriminalistickou stopou, ale nepodstatným odrazem.

J. Straus se v publikaci z roku 2012 přiklonil k definici užívané V. Poradou, a proto ji zde uvádím. Pojem stopy lze vyjádřit jako „*změnu v materiálním prostředí nebo vědomí člověka, která souvisí příčinně, místně nebo časově s kriminalisticky relevantní událostí, je zjistitelná, zajištělná a využitelná současnými metodami, prostředky a postupy*“²². Uvedená definice v zásadě opisuje výše rozebraná obligatorní kritéria kriminalistické stopy.

Spolu s vymezením pojmu kriminalistická stopa se Straus ve svém článku zaobíral také otázkou rozdílu mezi stopou a důkazem. Jaký je mezi nimi rozdíl? Ani ve svém závěru se nedobral vyčerpávající odpovědi. Problém tkví zejména v neexistenci přesné definice pojmu důkaz. Zmiňuje, že „*důkazy vyhledává, dokumentuje a zajišťuje zpravidla člen výjezdové skupiny (kriminalistický technik) na místě činu. Naproti tomu stopy vyhledává, dokumentuje a hodnotí zpravidla kriminalistický expert (znalec), zpravidla v laboratoři*“²³. Toto vymezení Straus, a já se s ním ztotožňuji, považuje za nedostačující. Dle jeho názoru lze pojem kriminalistický důkaz ekvivalentně vyjádřit jako předmět se stopami. Ve své publikaci J. Straus považuje kriminalistickou stopu za původní věcný důkaz. „*Kriminalistická stopa, která substituuje objekt, který ji vytvořil, je prvotním odrazem objektu, původním věcným důkazem*“²⁴. Veškeré pořízené kopie (např. fotografie) je již odvozeným věcným důkazem²⁰. Z uvedeného vyplývá, že pojmy autor nevnímá rozdílně, ale naopak v nich spatřuje provázanost. Trestní řád uvádí v § 89 odst. 2 obecnou definici důkazu. Za důkaz se považuje cokoli, co může přispět k objasnění věci. Tuto obecnou definici navíc doplnil o demonstrativní výčet konkrétních, nejčastěji používaných důkazních prostředků, kterým je i ohledání²⁴.

²¹ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. 234 s. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 56-57

²² PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 58

²³ PLANKA, B. *Stopa a kriminalistická stopa versus důkaz a kriminalistický důkaz*. Kriminalistika. 2006, roč. 39, č. 4, ISSN 1210-9150.

²⁴ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-23]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Doposud neexistuje všeobecně uznávaný systém dělení stop. Důvodem je skutečnost, že v praxi je nutné zkoumat všechny stopy nalezené na místě činu. Proto není až tak potřebné stanovit taxativní výčet kriminalistických stop. Navíc není dělení jednoznačné. Některé stopy nám z různých úhlů pohledu mohou zapadat do vícero kategorií²⁵. Většina kriminalistů považuje za kriminalistickou stopu hmotnou (materiální) změnu ve vnějším světě vyvolanou kriminalisticky relevantní událostí. Vedle materiálních stop se uznávají stopy paměťové, tedy změny ve vědomí člověka. Dále připadá v úvahu dělení stop v širším a užším smyslu. V užším smyslu považujeme za stopu pouze materiální změny, které zobrazují vnější stavbu odráženého objektu. V širším smyslu nás zajímají veškeré materiální změny vzniklé v důsledku trestného činu²⁶. Jedním z možných hledisek dělení je způsob jejich vzniku. Stopy trestného činu vznikají předáním energie, předáním hmoty nebo za současného předání energie i hmoty.

V důsledku předání energie dochází ke změnám deformací vnější struktury odrážejícího objektu, ke změnám, které pouze odráží druh působení (např. tepelné působení) nebo ke změnám, které vznikají oddělením části z monolitního celku. V případě deformace může dojít k odrazu obecných i specifických vlastností vnější struktury odráženého objektu, který umožní individuální i skupinovou identifikace objektu. Individuální i skupinovou identifikaci umožňují i části celku.

Předáním a přijetím hmoty vznikají především stopy navrstvení (např. krve, slin, ejakulátu, potu), stopy odvrstvení (např. papilárních linií na zaprášeném předmětu) nebo stopy periferní. Za periferní stopu lze považovat stopy vzniklé odebráním předmětu (např. krabice) z místa, kde byla vlivem času nashromážděna hmota (prach, zemina aj.). Po odstranění předmětu zůstává na místě znatelná čistá plocha. Pojem periferní stopa je odvozen od okrajové části zanechané čisté plochy, tzv. periferie.

Současným předáním energie a hmoty vznikají změny deformací vnější a vnitřní struktury odráženého objektu, změny deformací vnější struktury a částí z monolitního celku a změny deformací vnější struktury za souběžného navrstvení nebo odvrstvení²⁷.

²⁵ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 31-32

²⁶ STRAUS, Jiří a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1. s. 30

²⁷ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 19-21

Pro dělení stop je významnější, zda stopa odráží obecné a specifické vlastnosti objektu, než zda vzniká předáním energie, hmoty nebo obojím. Za stopu lze totiž považovat pouze takový odraz, který poskytuje informace o vlastnostech odráženého objektu. J. Straus spolu s V. Poradou vypracovali na základě předností a nedostatků dosavadní klasifikace stop následující klasifikaci (Porada, 2012):

První skupinu (stopy odrážející vlastnosti objektů) klasifikujeme dále takto:

1. Stopy vnější struktury objektu
 - a) stopy evidentní ekvivalentnosti:
 - otisky,
 - vtisky.
 - b) stopy transformované ekvivalentnosti:
 - rýhy,
 - sešinutí,
 - zhmoždění.
2. Stopy funkčních a pohybových vlastností a návyků
 - a) stopy chůze a běhu,
 - b) stopy hlasu a řeči,
 - c) stopy rukopisu a psaného projevu,
 - d) stopy jiných funkčních a pohybových vlastností.

Druhou skupinu (stopy – části celku) klasifikujeme dále takto:

1. stopa mechanického oddělení části z pevného celku,
2. stopa rovnosti (zůstavené částice látek pevných, kapalných a plynných).

Třetí skupinu (stopy – účelové jevy) dále není třeba klasifikovat. Patří sem všechny ostatní materiální změny, které nejsou zahrnuty v 1. a 2. skupině stop, např. změna polohy předmětů na místě činu.

Z výše uvedených možností lze vyvodit závěr, že stopy lze dělit jednak na základě jejich materiální podstaty, dále na základě obsahu informací o objektech a na základě způsobu interakce při vzniku stopy. V literatuře se můžeme setkat i s kategorizací podle původu převládajících vlastností objektu nebo subjektu (stopy chemického, biologického nebo fyzikálního původu), dále podle předmětu zkoumání (stopy krve, digitální stopy, daktyloskopické apod), objemu, hmotnosti, rozměrů nebo viditelnosti stop (mikrostopy a makrostopy). Jak již bylo zmíněno, stopy nelze zařadit čistě do jediné kategorie. Každou stopu je možné v zásadě

podřadit pod kteroukoli z uvedených skupin. Stopa je vždy materiální nebo paměťová, makrostopa či mikrostopa, odráží informace o vnitřní nebo vnější struktuře objektu. Materiální stopa může vznikat biologickým, chemickým a fyzikálním působením nebo jejich kombinací. Každá stopa vzniká specifickým způsobem vzájemného působení objektů a u každé z nich lze analyzovat její informační obsah²⁸.

3.1 Paměťová stopa

Paměťové stopy vznikají odrazem ve vědomí člověka, na kterého působí organické (živé) či anorganické (neživé) prostředí. Dochází zde k procesu vjemů, pocitů, představ, vnímání a aktů nezávislých na vůli člověka. Na tyto podněty mohou navíc působit i další vlivy jako například strach a schopnost zapamatování.

Paměťové stopy jsou v kriminalistice považované za výlučné. Ačkoli mají materiální povahu, nejsou tyto změny vědecky vyhodnotitelné. Tvorba paměťových stop není dosud objasněna, ale s jistotou lze konstatovat, že existují paměťové stopy krátkodobého, střednědobého nebo dlouhodobého charakteru. Stopy krátkodobého charakteru nemají pro kriminalistickou praxi význam. Výlučnost paměťových stop vyplývá i z řady i dalších okolností. Výlučné jsou pro svou zprostředkovanou povahu. Vznikají pomocí receptorů lidských smyslů, tedy pomocí čichu, zraku, sluchu, chutě, hmatu. Nejběžnější jsou stopy zrakové nebo sluchové. Čich může poskytnout informaci o úniku plynu, chuť o neobvykle chutnající nápoji nebo jídle (např. při podání jedu v jídle). Hmatová informace není běžná, ale lze se s ní setkat při výslechu nevidomé osoby. Stopy jsou ovlivněny vlastnostmi osoby, která je v paměti uchovává. Pro tento druh stop je tedy zásadní charakter osoby a její vybavenost co se týče schopnosti vnímat, zapamatovat si, vybavit a reprodukovat informace. Výlučnost lze spatřit i ve způsobu fixace. Paměťové stopy nevznikají ihned po konkrétním vjemu. Může uplynout různě dlouhá doba, ale řádově počítáme s desítkami sekund. Dalším důvodem výlučnosti je jejich neopakovatelnost. Opakovaným výslechem nezískáme nové informace. Naopak můžeme dostat vyfabulované irrelevantní informace. Výlučnost lze také spatřovat v jejich nedostupnosti. Nelze získat informaci, pokud ji konkrétní osoba nechce nebo nemůže sdělit (např. protože je

²⁸ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 29, 32-33

v bezvědomí). Kromě nedostupnosti je tady navíc skutečnost, že smrtí osoby paměťová stopa definitivně zaniká²⁹.

Svémi smysly vnímáme vše, co se kolem nás odehrává. Naše schopnost vnímat okolní vjemy není však konstantní. Za určitých situací může být výrazně snížena. Příkladem je vjem zachycený v polospánku nebo v silném rozrušení. Naše smyslové orgány zachycený vjem přeměňují na nervové impulsy, které se přesouvají po nervových vláknech do mozku. V mozku se shromáždí a vytvoří obraz. Obraz se uchovává v paměti. Tvorba paměti je složitá záležitost utvářená ve třech fázích. V první fázi dochází ke kroužení mezi kůrou mozkovou a částí mezimozku. Vzniká paměť krátkodobá, která trvá maximálně několik sekund (stačí lehký otřes mozku a paměť zanikne). Ve druhé fázi dochází k biomechanické změně v ribonukleové kyselině. Vzniká tak paměť střednědobá, která setrvá v rámci několika hodin. K poškození může dojít v důsledku vdechování toluenu nebo jiných toxických látek. V poslední fázi dochází (během spánku) k tvorbě bílkovin. Tvoří se paměť dlouhodobá s různorodou dobou trvání.

Doposud nejsme schopni paměťové stopy získat jinou cestou než skrze výsledky. Nebezpečí spatřuji v možnosti vyslýchaného vědomě či nevědomě cokoli zamlčet nebo dokonce fabulovat³⁰.

3.2 Materiální stopa

Jak již bylo řečeno, vedle stop paměťových existují stopy materiální (hmotné). Toto základní dělení je celosvětově známé. Rozdílné jsou co do způsobu vzniku. Materiální stopy vznikají vzájemným působením hmotných objektů, proto stopy hmotné. Naproti tomu, paměťové stopy vznikají působením vjemů na šedou kůru mozkovou. V odborné literatuře se můžeme setkat i s jinými označeními. Materiální stopy jsou někdy označovány za kriminalistickotechnické a paměťové za kriminalistickotaktické. Tyto názvy jsou odvozeny od jejich uplatnění v oblastech kriminalistiky³¹.

V minulosti byly různé snahy klasifikovat materiální stopy. Některé tyto snahy byly stručně rozebrány již v úvodu této kapitoly. Časem se dospělo k dělení

²⁹ RAK, Roman a kol. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Vydání: první. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2015. 285 stran. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 36-37

³⁰ STRAUS, Jiří a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1. s. 34-37

³¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 79

podle typu informací, které stopy obsahují. Jednotlivé kategorie odlišujeme podle toho, zda stopa obsahuje informaci o vnější stavbě objektu (daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické apod.), vnitřní stavbě objektů (biologické, chemické, pyrotechnické apod.), o funkčních a dynamických vlastnostech a návycích (stopy hlasu, chůze, ručního písma) nebo informaci sdruženou (např. stopa obuvi odrážející kromě podešvi obuvi i způsob chůze osoby). Toto dělení je jednoduché, ale pokrývá téměř veškeré druhy materiálních stop. Samostatnou kategorií mohou tvořit kybernetické, počítačové a účetní stopy, které se objevují například v účetních výkazech nebo v softwaru³².

Materiální stopy mohou být statické nebo dynamické, plošné nebo objemové. U plošných (2D) stop, objekt, který stopu vytváří nedeformuje objekt stopu přijímající (stopy pneumatik na silnici nebo jiném pevném podkladu). U stop objemových (3D) naopak dochází k plastické deformaci objektu, který stopu přijímá (např. stopy ve sněhu, blátě). Pokud téměř neexistuje pohyb objektu, který stopu vytvořil, jedná se o stopu statickou. V opačném případě se jedná o stopu dynamickou. Dynamická stopa vzniká evidentním pohybem objektu. Tyto stopy lze dále dělit na stopy odvrstvení a navrstvení podle toho, zda byla na nositele stopy přenesena nějaká hmota (např. prach, krev)³².

3.3 Význam kriminalistických stop

Stopy jsou významné předně tím, že výsledek jejich zkoumání umožňuje vytvořit představu o celkové situaci a detailech, za kterých byl spáchán trestný čin. Jsou schopny vytvořit představu o fyzických a psychických vlastnostech pachatele a o jím použitých prostředcích. Lze na jejich základě identifikovat objekt nebo zjistit alespoň jeho druhovou příslušnost. Jejich schopnost identifikovat osobu, věc nebo zvíře, které událost způsobilo, považujeme za její kriminalisticko-technický význam. Kriminalisticko-taktický význam stopy vyjadřuje její schopnost poskytnout informace o způsobu provedení trestného činu nebo jiné kriminalisticky relevantní události, o osobách, které čin spáchaly nebo se na něm účastnily a o jejich vlastnostech.

Informace se z kriminalistických stop získávají na úrovni identifikační nebo neidentifikační. Identifikační úroveň se rozumí možnost využití v procesu kriminalistické identifikace. Informace na této úrovni umožní individuální

³² RAK, Roman a kol. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Vydání: první. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2015. 285 stran. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 37-39

identifikaci objektu, tedy jeho ztotožnění nebo vyloučení totožnosti. Při nedokončeném procesu dochází alespoň k určení skupinové příslušnosti objektu. Na neidentifikační úrovni dochází ke zjištění, zda je objekt skupenství pevného, plynného nebo kapalného, zjištění mechanismu vzniku stop, mechanismu události trestného činu, způsobu spáchání trestného činu, zjištění okolností, které napomohly ke spáchání a pohnutky, které motivovaly subjekt k jednání³³.

Kriminalistická identifikace je proces, při kterém se určuje, jaký konkrétní objekt vytvořil danou kriminalistickou stopu. V nalezené stopě hledáme souvislost osoby nebo věci s konkrétní událostí s cílem ztotožnit konkrétní objekt. Podle subjektu, který identifikaci provádí lze odlišit identifikaci znaleckou a rekogniční. Znaleckou provádí znalec a k identifikaci využívá převážně stopy materiální. Rekogniční identifikace provedená svědkem nebo poškozenou osobou využívá stopy paměťové. Některé jednodušší metody identifikace zastanou i orgány činné v trestním řízení (např. podle fotografie v dokladech). Dále lze identifikaci rozdělit podle druhu vyžadované odbornosti (daktyloskopická, portrétní aj.) nebo podle ztotožňovaných objektů (osob, zvířat a věcí)³⁴.

³³ RAK, Roman a kol. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Vydání: první. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2015. 285 stran. ISBN 978-80-87236-26-0. s. 43-44

³⁴ STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 173 s. ISBN 978-80-7380-367-4. s. 142, 146

4 Ohledání na místě činu

4.1 Teorie ohledání

Jak už bylo nastíněno v první kapitole, zabýváme se odrazem určité události. Odraz vtiskne do materiálního prostoru informace o činu, jeho příčině a následku včetně informací o vlastnostech pachatele a jeho motivu. Odraz zprostředkovává tzv. *modus operandi*. To znamená, že z něho lze dovodit způsob, prostředky a postupy pachatele trestného činu. Jedním ze způsobů, jak objasnit tyto skutečnosti je ohledání³⁵.

Ohledání je samostatná kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování prověřuje, hodnotí a dokumentuje materiální situace nebo stav objektů majících vztah k objasňované události, jejímu poznání, k získání důkazů a dalších informací důležitých pro trestní řízení. Základem je metoda pozorování. Při ohledání subjekt užívá své smysly za účelem poznání skutečností, které mají svůj důkazní nebo taktický význam. Konkrétní policista, sám, zejména svým zrakem zjišťuje fakta, která následně zkoumá, hodnotí a předepsaným způsobem dokumentuje.

Cílem ohledání je nalezení, zkoumání a hodnocení stop a jiných věcných důkazů včetně zjištění informací, které s událostí bezprostředně souvisí nebo které směřují k odhalení a usvědčení pachatele. Ohledání směřuje dále k vytvoření představy o charakteru a okolnostech objasňované události, o mechanismu jejího vzniku a průběhu, o příčinách, motivu a podmínkách, které spáchání umožnily. Informace získané ohledáním jsou východiskem pro tvorbu kriminalistických verzí a pro organizaci a plánování operativně pátrací činnosti a vyšetřování³⁶.

Význam této metody je značný. Ohledání je základní a zpravidla nenahraditelný úkon kriminalisty při vyšetřování činu. Na kvalitě provedení ohledání mnohdy stojí úspěch objasnění a vyšetření činu. Podhodnocení může vést až k nenahraditelné ztrátě důkazů pro trestní řízení. Metoda pozorování v kombinaci s dalšími metodami, například s analýzou, syntézou, srovnáváním, experimentem a jinými vede k poznání a bezvadnému hodnocení zjištěných skutečností. Správně provedené ohledání je hodnotné jak pro proces objasňování a vyšetřování, tak pro prevenci trestné činnosti³⁵.

³⁵ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 30-31

³⁶ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 9-10

Při provádění ohledání je třeba respektovat zákonné požadavky. Úpravu nalezneme v oddílu sedmém páté hlavy zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Ohledání je ve světle trestního řádu (§ 113 TŘ) důkazním prostředkem, jehož účelem je objasnit prostřednictvím přímého pozorování a dokumentace skutečnosti rozhodné pro trestní řízení. Orgány činné v trestním řízení a další osoby se za použití této metody seznamují se skutkovými okolnostmi případu. Ohledání jim umožní lépe tyto okolnosti poznat, porozumět jim a zhodnotit je. Tento úkon je zpravidla úkonem neodkladným a mnohdy neopakovatelným (§ 160 odst. 4 TŘ). Prováděn je v ranném stádiu trestního řízení. Po prvotním ohledání však není vyloučeno provedení doplňujícího nebo opakovaného ohledání. Za ohledání je dle trestního řádu považováno ohledání věci, prohlídka těla a jiné obdobné úkony, prohlídka a pitva mrtvoly, její exhumace a vyšetření duševního stavu³⁷. Výsledky ohledání budou mít důkazní charakter pro potřeby trestního řízení pouze za předpokladu, že bylo ohledání provedeno v souladu s trestním řádem. Při provádění nesmí docházet ke snižování lidské důstojnosti, ohrožení života nebo zdraví účastníků. Tato subjektivní práva jsou zakotvena na ústavní úrovni a požívají tak nejvyšší ochrany.

V souladu se zásadou bezprostřednosti, zákon s ohledáním spojuje přímé pozorování orgánem činným v trestním řízení. Zpravidla je orgánem provádějícím ohledání policejní orgán (§ 12 odst. 2 TŘ). V praxi ohledání provádí policejní tým, který se řídí pokyny vedoucího. Podle potřeb konkrétního případu je k ohledání místa činu přizván znalec. Trestní řád v § 113 odst. 1 uvádí, že se znalec k ohledání přibere zpravidla. Zpravidla bude přibrán k ohledání mrtvoly nebo jiným závažným trestným činům. Znalcem je odborník zapsaný v seznamu znalců příslušného krajského soudu. Orgán činný v trestním řízení si jeho odbornosti smí vyžádat při ohledání, k poskytnutí odborného vyjádření nebo ke zpracování znaleckého posudku. Na místě činu je znalec v postavení konzultanta, který disponuje znalostí ze speciálního oboru (§ 157 odst. 3 TŘ). Konzultant na základě svých odborných znalostí vede orgán činný v trestním řízení na místa významná pro objasnění věci. Získané informace se zaprotokolují a poslouží znalci ke zpracování znaleckého posudku. Vypracovaný znalecký posudek má

³⁷ AUEROVÁ, J., AUGUSTINOVÁ, P., BOHUSLAV, L., DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FENYK, J., HÁJEK, R., HERCZEG, J., KADLEC, J., KAISER, T., KANDALCOVÁ, A., KMEC, J., KOCINA, J., KOUŘIL, I. a kol. Trestní řád: *Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-11-8]. ASPI_ID KO141_1961CZ.

důkazní hodnotu³⁸. Důležité je zmínit, že konzultant, který usměrňuje činnost orgánu činného v trestním řízení při ohledání nemůže následně vypracovat odborné vyjádření ani znalecký posudek. Jeho nestrannost je touto činností narušena³⁹.

Zákon v odstavci druhém §113 trestního řádu ukládá povinnost dokumentace. Ohledání dokumentujeme za účelem dosažení úplného a věrného obrazu. Z toho důvodu je zapotřebí dbát především na to, aby zjištěné stopy a jiné věcné důkazy nebyly poškozeny, odstraněny, upraveny nebo zničeny. Výchozí formou dokumentace je protokol (§ 55 TŘ). Protokol je zpravidla doplněn obrazovým nebo zvukovým záznamem, fotografiemi, náčrtky nebo plánky. Při dokumentaci musí orgány upustit od jakéhokoli subjektivního hodnocení dokumentovaných faktů. Bezvadná dokumentace je způsobilá být důkazem pro účely trestního řízení (§ 89 odst. 2 TŘ).

4.1.1 Druhy

Druhy ohledání rozlišujeme z hlediska charakteru objektu ohledání a posloupnosti ohledání. Z hlediska charakteru objektu ohledání je prováděno ohledání místa činu, mrtvoly, předmětů, stop, dokumentů, výpočetní techniky, zvířat, míst, která nejsou místem činu a těla živé osoby. Jednotlivá ohledání mohou být prováděna samostatně nebo souběžně⁴⁰. Podle posloupnosti ohledání je možné rozlišit ohledání prvotní, opakované či doplňující⁴¹.

Ohledáním získáváme informace prvotní a odvozené. Prvotní informace vyplývají přímo z charakteru materiální změny zjištěné ohledáním. Pro představu, při zjištění stop po střelné zbraně se zpravidla zaměříme na hledání nábojnice nebo střely, ze kterých můžeme v ideálním případě odvodit ráži zbraně. Odvozené informace jsou takové informace, které za pomoci logického myšlení vyplynou z informací prvotních. Odvozené informace mají zásadní taktický význam, ale jejich zjištění nezávisí na pouhém pozorování. Vyžaduje se u nich už určitá míra zkušeností a znalostí policistů a techniků. Pokud vezmeme v potaz ráži zbraně jako informaci primární, pak odvozenou informací může být určitý okruh zbraní, které této ráži odpovídá⁴⁰.

³⁸ CHMELÍK, Jan. *Účast znalce na místě činu a otázky s tím spojené*. Kriminalistika. 2005, roč. 38, č. 4, s. 285–298. ISSN 1210-9150.

³⁹ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 49, 50

⁴⁰ Tamtéž s. 32

⁴¹ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 13-14

Ohledání prvotní je prvním ohledáním místa činu ve vyšetřované věci, a pokud je provedeno řádně a nenastanou-li negativní okolnosti, je ohledáním konečným. Při prvotním ohledání je největší naděje, že budou zjištěny potřebné stopy a důkazy, neboť struktura místa činu je doposud nezměněná. Postupem času místo činu zastarává a jeho vypovídající hodnota slábne až mizí. Opakované ohledání je druhé, popřípadě každé další celé ohledání v téže věci. Ohledání doplňující se provádí v případech, kdy nebyla věnována dostatečná pozornost prvotnímu ohledání, a vyvstala tak nutnost určitou část nebo určitý předmět znovu ohledat⁴¹.

Nejčastějším druhem je ohledání místa činu. Provádí se ve vymezeném prostoru, ve kterém došlo ke spáchání trestného činu, v jeho bezprostředním nebo širším okolí s cílem objasnit povahu a situaci na místě činu, přítomnost, rozmístění a vzájemný vztah předmětů nebo osob, stop trestného činu a význam těchto zjištění vzhledem ke spáchanému trestnému činu. Jeho součástí jsou zpravidla další druhy ohledání. Souběžně je prováděno ohledání stop, předmětů, mrtvoly apod. Provádí se zjišťováním, zkoumáním, hodnocením, dokumentací místa, předmětů a stop a jejich zajištěním pro potřeby kriminalistického a procesního posouzení⁴². Výsledkem jsou především informace taktické, využitelné k pátrání po pachateli nebo zajištění důkazů pro účely trestního řízení. Detailní ohledání, například pitvu mrtvoly provádí soudní lékař na pracovišti soudního lékařství. Detailní zkoumání otevření zámků zkoumají specialisté na ústavu Policie ČR, střelné zbraně specialisté na oddělení balistiky apod⁴³.

Dalším druhem je ohledání mrtvoly. Prohlídka a pitva mrtvoly jsou zvláštními způsoby ohledání a přichází v úvahu pouze, pokud existuje podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem. Jedná se o úkon složený (prohlídka a pitva), neodkladný a v mnoha případech neopakovatelný. Zákonnou úpravu nalezneme v § 115 TR. Zásadní je v tomto případě místo nálezu, ačkoli se nemusí vždy shodovat s místem dokonání činu. Prohlídkou zjišťujeme základní informace o příčině smrti. Zajímat nás bude, zda osoba zemřela násilnou smrtí, zda se může jednat o vraždu, sebevraždu, náhodu nebo náhlé úmrtí, kdy osoba zemřela a jak. Úkony provedou dva znalci (lékaři) se specializovanou způsobilostí v oboru zdravotnictví odvětví soudního lékařství podle § 84 zák. č. 372/2011 Sb.,

⁴² DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád: *Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-7]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. §115 a násl.

⁴³ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 10-11

o zdravotních službách. V závěrech je nutné zohlednit zásadu, že pokud není věrohodně prokázáno, že se jedná skutečně o sebevraždu, náhlé úmrtí nebo náhodu, vždy posuzujeme případ, jako by šlo o vraždu. V případě nalezení stop svědčících o násilném úmrtí je mrtvola zajištěna pro účely soudní pitvy. Zdravotní pitva se provádí u náhlých a neočekávaných úmrtích, jestliže prohlídkou těla nebylo možno jednoznačně zjistit příčinu smrti. Náklady se soudní pitvou spojené hradí orgán činný v trestním řízení, který ji nařídil. Úkolem znalců je zpravidla popis příčin úmrtí a určení mechanismu zranění, možnosti záchrany života v případě včasného zásahu apod. Neprodleně po skončení prohlídky a pitvy je dán souhlas státního zástupce s pohřbením. Trestní řád v odstavci druhém zmiňuje také možnost exhumace. Exhumací se rozumí vyzvednutí nezetlelých i zetlelých lidských ostatků z hrobu a manipulace s nimi, tak aby nebyl narušen veřejný pořádek a byl vyloučen přenos nákazy. Důvodem exhumace je provedení nebo opakování pitvy pro znaleckého zkoumání příčin smrti. Rozhodnutí o provedení úkonu činí státní zástupce nebo předseda senátu příkazem⁴².

Ohledáním předmětů je zamýšleno ohledání věcí nalezených a zajištěných na místě činu. Převážně jsou předmětem ohledání věci, které byly předmětem útoku nebo byly ke spáchání použity, které pachatel na místě činu zanechal nebo které byly u pachatele zajištěny při prohlídce. Objekty jsou sice zkoumány na místě nálezů, ale významné je především detailní ohledání provedené formou vědeckého zkoumání v laboratorních podmínkách.

Abychom mohli přistoupit k ohledání stop je nezbytné stopy nejprve řádně vyhledat a zajistit. Ohledání stopy se provádí za účelem zjištění její taktické, technické a procesní hodnoty pro daný případ. Taktická hodnota se vyhodnotí již na místě činu. Například ze stop v podobě cestičky otisků bot můžeme určit směr pohybu pachatele. Tyto taktické informace mohou posloužit při pátrání po pachateli nebo po dalších stopách. Detailně jsou stopy ohledány v laboratořích.

Ohledání dokumentů se až na výjimky provádí v laboratorních podmínkách. Cílem je určit jejich obsah, formu, náležitosti, použitý materiál, pravost dokumentu nebo nalézt další stopy, které se na dokumentech mohou vyskytovat.

Dalším druhem je ohledání výpočetní techniky. Předmětem zkoumání jsou nosiče informací v digitální formě, hmotné a nehmotné stopy nalézající se v systému nebo v jeho částech a způsoby konfigurace, umístění a propojení

částí počítačového systému. Možnosti zajištění výpočetní techniky se zpravidla konzultuje se znalcem.

Ohledání zvířete je prováděno zejména v případech, kdy lze zvíře označit za oběť trestného činu. Za předpokladu, že došlo k odcizení, týrání či usmrcení zvířete je vždy nutné provést ohledání. Zběžné ohledání provádí policejní orgán nebo znalec, například veterinář. Detailní ohledání je uskutečněno ve specializovaném veterinárním zařízení. Hlavním cílem je zjištění totožnosti majitele nebo stop po poranění, zanedbání péče nebo usmrcení. Za tímto účelem se pozornost soustředí na různé čipy, vypálené značky, tetování, podlitiny a podobně.

Ohledání těla živé osoby je prováděno s cílem zjistit a zachytit stopy nebo následky trestného činu či určité znaky pro individuální identifikaci. Ohledání provádí zásadně lékař v souladu s ustanovením § 114 trestního řádu. Není-li však lékař k dispozici a věc nesnese odkladu, provede ohledání osoba stejného pohlaví⁴⁴. Zákon ukládá povinnost podrobit se prohlídce každému, bez ohledu na věk, pohlaví, občanství. Prováděna je zejména u osoby podezřelé, obviněné, poškozené či svědka⁴⁵.

4.1.2 Zásady

Zamýšleného účelu ohledání lze dosáhnout pouze za respektování a dodržování zásad ohledání. Rozlišujeme obecné a specifické zásady ohledání. Obecné zásady platí pro veškeré postupy kriminalistické praxe. Obecné zásady aktivity a rychlosti při ohledání spočívají v aktivním a okamžitým přístupem policistů ke každému druhu ohledání. Objektivnost je naplněna za předpokladu, že bylo ohledání provedeno v souladu se zákonem a stopy z místa činu byly předepsaným způsobem vyhledány, zdokumentovány a zajištěny. Nakonec zásada úplnosti, která spočívá v systematickém ohledání všeho, co se nachází na místě činu a může mít se spáchaným činem souvislost⁴⁴.

Základními zásadami ohledání jsou neodkladnost, neopakovatelnost, nezastupitelnost ohledání a vedení ohledání jediným vedoucím. Tyto zásady korespondují se specifickými zásadami. Zásada neodkladnosti ohledání vychází z faktu, že jednotlivé stopy v materiálním prostředí podléhají změnám a tyto změny následně výrazně ovlivňují informační hodnotu stop

⁴⁴ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 11-16

⁴⁵ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-7]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. § 114

i samotného prostředí. Změny mohou nastat v důsledku běhu času, zásahu člověka, povětrnostními vlivy, biologickými nebo chemickými reakcemi a podobně. Pro získání co nejpřesnějšího obrazu o události je zapotřebí provést ohledání bezprostředně po obdržení informace, která nasvědčuje, že byl spáchán trestný čin.

V souladu se zásadou neopakovatelnosti je při prvotním ohledání postupováno takovým způsobem, aby bylo současně ohledáním konečným. K prolomení zásady dojde v důsledku nedůsledného a nezodpovědného přístupu subjektu, který úkon provádí. Jakékoli opakování snižuje nejen informační a důkazní hodnotu, ale současně znehodnocuje výsledky předešlého ohledání. Za porušení zásady se nepovažuje pokračování v ohledání. Myšlena situace, kdy došlo k přerušení ohledání například vlivem nepříznivého počasí.

Další významnou zásadou je nezastupitelnost ohledání. Vycházíme z toho, že ohledání je významný úkon, který nelze nahradit dalšími úkony. Následné úkony jako například výslech svědka, vede pouze ke zprostředkovaným informacím, které jsou vždy ovlivněny osobami, které je poskytují, stíženy nepřesnostmi a ve výsledku mohou zkreslit objektivní situaci.

Nakonec zásada řízení ohledání jediným odpovědným vedoucím. Cílem této zásady je předejít chaosu na místě činu, který by mohl vést až k maření účelu a výsledku ohledání. Ohledání je obvykle týmová práce, na které se podílejí policisté, technici a specialisté. Je logicky žádoucí pověřit nejzkušenějšího policistu, aby se stal vedoucím a přesně vymezil úkoly jednotlivým členům. Vedoucí nese odpovědnost za průběh a výsledek ohledání. Je v pozici nadřízeného, ale současně respektuje odbornost a zaměření ostatních členů týmu⁴⁶. Ve většině případů je už zaveden standardní pracovní kolektiv, v němž každý zná svůj úkol, přesto je nutné výběr členů přizpůsobit potřebám konkrétního případu⁴⁴.

4.1.3 Subjekty

Jak již bylo zmíněno, ohledání je prováděno obvykle výjezdovým týmem. Není však vyloučeno, že subjektem ohledání v jednoduchých případech nemůže být jednotlivec. Obecně platí, že subjektem ohledání může být jakýkoliv orgán činný v trestním řízení. Z toho vyplývá, že ohledání je oprávněn mimo policistu

⁴⁶ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 32-36

provést též soudce a státní zástupce, ačkoli je to v praxi zcela výjimečné. Zpravidla ohledání místa činu provádí policejní orgán. Tým provádějící ohledání je tvořen ad hoc a složení je přizpůsobeno druhu a rozsahu ohledání. Mimo stálý výjezdový tým, zpravidla tvořený z vyšetřovatelů, kriminalistického technika a experta, může být tým doplněn například o psůvoda se služebním psem nebo pyrotechnika⁴⁶. Psůvod se přibírá v závislosti na charakteru místa ohledání, a to za účelem vyhledání předmětů a stop, na které je pes vycvičen nebo pro pátrání po tzv. horké stopě. Přítomnost dalších tzv. civilních osob není vždy žádoucí a je nutné ji pečlivě zvažovat. Přítomnost např. svědka či poškozeného by mohla být způsobila narušit průběh nebo výsledek ohledání. U ohledání není obligatorně stanovena přítomnost nezúčastněné osoby, ačkoli se mi tato skutečnost osobně jeví jako diskutabilní vzhledem k významu samotného ohledání. O účasti této osoby rozhoduje policista či vedoucí týmu podle potřeb konkrétního případu. Pokud je nezúčastněná osoba u úkonu přítomna, je nezbytné ji poučit o jejím postavení, právech, povinnostech a o výše zmíněných zásadách⁴⁷.

4.1.4 Negativní okolnosti

Za negativní okolnosti považujeme skutečnosti, které byly ohledáním zjištěny, ale jeví se nelogicky, protichůdně s materiální situací na místě činu. Ve většině případů se jedná buď o neexistenci změn, stop a dalších skutečností, které by se vzhledem ke zjištěné situaci na místě logicky předpokládaly nebo naopak které existují, ačkoli by podle předpokladů existovat neměly. Například při nálezů mrtvoly s četným střelným poraněním předpokládáme stopy po krvi, ale ony nalezeny nebyly. Negativní okolnosti jsou významným zdrojem informací při odhalování inscenací a zakrývání trestných činů. Pachatel negativní okolnosti obvykle vytváří s cílem zakrýt stopy, uměle vytvořit představu o tom, že byl na ohledaném místě spáchán trestný čin nebo uměle vykonstruovat průběh trestného činu, aby zakryl závažnější čin. V praxi se lze setkat i s okolnostmi, které vznikají přirozenými změnami, jako např. během času, působením přírodních, fyzikálních, chemických nebo biologických vlivů⁴⁸.

⁴⁷ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 35-37

⁴⁸ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 14

4.2 Ohledání místa činu

Místo činu představuje část prostoru, kde se odehrál proces, o kterém lze důvodně předpokládat, že je proces protispolečenský a u něhož vzniká potřeba ohledáním zjistit a zajistit znaky jednání, podle nichž by bylo možné usoudit, zda se jedná o trestný čin či nikoli a kdo je pachatelem onoho činu. Ohledání místa činu je zpravidla nejčastějším druhem ohledání. Této problematice bude věnována značná pozornost, neboť se jedná o jeden z prvotních a nejhodnotnějších úkonů pro objasnění kriminalisticky významné události. Vzhledem k názvu této diplomové práce je ohledání významné i pro skutečnost, že při něm dochází ke zjištění a zajištění stop na místě činu. Z kriminalistického hlediska definujeme ohledání místa činu následovně: „*neodkladný úkon, zaměřený na bezprostřední zjištění, zkoumání, fixaci a hodnocení situace na místě činu, stop tohoto činu, jeho pachatele a jiných údajů s cílem učinit hodnověrný závěr o mechanismu činu a ostatních okolnostech poznávané události*. Na druhé straně máme trestněprávní hledisko, které ohledání definuje jako „*procesní úkon, při kterém orgán činný v trestním řízení bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a dokumentuje materiální situaci na místě činu a stopy, předměty a dokumenty, které na něm nacházejí*“⁴⁹. Z uvedených definic vyplývá, že ohledání místa činu je realizováno předně pozorováním materiálního prostředí místa činu. Z povahy místa činu, nalezených stop a dalších důkazů následně utváříme celkovou představu o poznávané události. Obecným úkolem ohledání místa činu je zjištění a objasnění všech skutečností, na jejichž základě budeme schopni zodpovědět základní otázku, co se na místě odehrálo.

Cílem ohledání je zjištění charakteru, okolností, příčin a podmínek objasňované události, vyhledání, shromáždění, dokumentace a hodnocení stop a jiných důkazů. Dále získání informací důležitých pro vytyčení verzí a pro organizování operativně pátrací činnosti. Účelem je mimo zjištění a zajištění stop trestného činu i zodpovězení základních kriminalistických otázek a pátrání po pachateli. Při ohledání nás zajímá doba spáchání činu, zda, jak, čím a kdo čin spáchal, motiv pachatele, vymezení okruhu podezřelých osob. Pro zjištění těchto skutečností představuje místo činu výchozí a zásadní zdroj informací. Například

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 38

z povahy zranění lze určit nástroj, kterým byla osoba usmrcena nebo z nalezených nábojnic můžeme určit ráži a typ zbraně⁵⁰.

Subjekty ohledání místa činu se shodují s obecným výkladem subjektů ohledání viz kapitola 4.1.3.

Ohledání předchází tzv. neodkladná zajišťovací opatření neboli úkony prvotního zásahu. Poté co policie zaznamená nebo obdrží oznámení o nastalé kriminalisticky významné události, provede řadu opatření. Policisté místního oddělení se zpravidla na místo dostanou jako první a jejich úkolem je především zajistit místo činu. Policista nevstupuje na místo činu, na nic nesahá a s ničím zásadně nemanipuluje. Totéž musí zajistit od ostatních osob, které se na místě činu vyskytují. Pokud přesto dojde ke změnám v situaci na místě činu, policista tyto změny zajistí, zdokumentuje a oznámí výjezdové skupině, která bude na místě provádět ohledání. Výjezdové skupině je předán také záznam, ve kterém policista uvádí přítomné osoby (svědky) a informace od těchto osob získané⁵¹. Za neodkladná opatření, které policista provádí po příjezdu na místo činu řadíme kromě seznámení se se situací na místě činu i poskytnutí první pomoci, překažení probíhajícího trestného jednání, zajištění osoby přistižené při páčání trestného činu, zabránění vzniku dalších škodlivých následků, uzávěra místa, ochrana a předběžné zajištění stop a jiných důkazů, zjištění a zajištění svědků, pronásledování a zadržení osoby podezřelé. Pořadí úkonů je dáno okolnostmi objasňované události a situací na místě. Prioritou je ochrana života a zdraví osob. Zpravidla posledním opatřením je podání hlášení, které musí být především stručné, výstižné a objektivní, protože na základě těchto informací se rozhoduje o dalším postupu⁵².

Obsah hlášení (Němec, M., 2018):

1. Kdo, odkud a kdy hlášení podává
2. O jaký trestný čin anebo událost se jedná
3. Kde je místo činu nebo události, popř. kde je oběť trestného činu
4. Co je známo o pachateli, popř. o směru a způsobu jeho úniku
5. Jak je možno se na místo činu dostat

⁵⁰ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 45-46

⁵¹ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. neuvvedeno. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. s. 7-12

⁵² NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 205-207

6. Jaká opatření byla již provedena

Řádné provedení těchto činností je základním předpokladem pro úspěšné provedení ohledání.

4.2.1 Příprava

Vzhledem k významu ohledání místa činu se před provedením tohoto úkonu vyžaduje řádná příprava. Přípravu dělíme na fázi organizační, která probíhá před výjezdem na místo činu a fázi realizační, která následuje po příjezdu na místo činu. Neprodleně po obdržení podnětu, v rámci bezprostřední přípravy, jsou přijímány organizační opatření. Tato opatření spočívají například v rozhodnutí, zda má být provedeno ohledání, co bude objektem ohledání, vyslání policejní hlídky na místo činu, výběr specialistů a technických prostředků pro provedení ohledání, sestavení výjezdového týmu a zajištění spojení s vysílajícím centrem⁵³. Ve fázi realizační se realizuje činnost od příjezdu na místo činu až do doby započetí vlastního ohledání. Policejní orgán způsobilý k ohledání se informuje u policistů, kteří provedli prvotní a neodkladné úkony, o situaci na místě činu, o provedených úkonech a změnách, které nastaly. V případě potřeby nařídí nebo provede další úkony a opatření. K ochraně místa činu může policejní orgán vykázat nepovolané osoby z místa činu a jeho okolí nebo naopak stanovit účast dalších osob, provést různá opatření pro zlepšení podmínek ohledání například vhodným osvětlením. Policejní orgán provede instruktáž pracovníků zúčastněných na ohledání, vymezí jim úkoly a stanoví sektory ohledání⁵⁴.

4.2.2 Taktika

Ohledání je proces založený na doporučení a postupech vyplývajících z kriminalistiky. Taktika ohledání představuje postup, při kterém je využito všech metod a prostředků, které vedou k vyhledání, zkoumání, hodnocení a zachycení všech skutečností významných pro trestní řízení. Při ohledání je využito obecných i specifických metod.

Mezi obecné, základní metody poznání, řadíme metodu pozorování, popisování, srovnávání, experimentální, modelování, měření a výpočtů. Dále

⁵³ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 41-42

⁵⁴ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 24, 25

se mnohdy uplatní metoda analýzy, syntézy, analogie nebo logického myšlení⁵⁵. Specifickou metodou je metoda kriminalisticko-technická, kriminalisticko-taktická a vlastní metoda ohledání⁵⁶. Pro řádný průběh ohledání a dosažení jeho cílů je nutný výběr vhodné metody. Nelze se omezit pouze na metodu pozorování, která byla v předešlých kapitolách hojně uváděna. Pozorování představuje základní metodu, kterou je povětšinou nutné doplnit o další metody tak, abychom došli k poznání všech skutečností souvisejících s vyšetřovanou událostí.

Pozorováním cílevědomě a záměrně zkoumáme předměty či jevy za použití smyslových orgánů. Rozlišujeme pozorování bezprostřední a zprostředkované. Zprostředkovaným pozorováním získáme obraz situace na místě činu zprostředkovaně formou svědeckých výpovědí. Metodu měření a výpočtů je možné uplatnit k vyjádření vlastností objektů nebo k zjištění objektů pomocí matematických výpočtů za předpokladu, že je možné vyjádřit znaky tohoto objektu v měrných jednotkách⁵⁷. Na místě činu se provádí například měření hranic události a měření vzdáleností objektů nebo stop nacházejících se na místě činu⁵⁶. Popisování je fixační metoda, pomocí níž uchováme informace získané z místa činu. Známe popisování slovní, grafické a kódované. Popis musí být úplný, přehledný a srozumitelný pro všechny orgány činné v trestním řízení, zejména ty nezúčastněné při procesu ohledání. Metoda srovnání zkoumá význam a obsah u alespoň dvou srovnatelných objektů nebo myšlenkových představ vzájemným porovnáváním, zkoumáním a hodnocením jejich společných znaků. Při experimentu je užito základních principů pokusné činnosti za účelem zjištění mechanismu vzniku některých stop, možnosti či nemožnosti jejich vzniku, a to za podmínek konkrétního místa činu⁵⁵. Metoda modelování slouží k tvorbě materiálních nebo myšlenkových modelů. Modelování je tvůrčí činnost člověka spočívající v idealizaci a zjednodušení reálných událostí. Materiální modely odrážejí reálně existující objekty. Modely myšlenkové existují pouze v našem vědomí. Na rozdíl od modelů materiálních mají charakter teoretický⁵⁸. Myšlenkové modely jsou při ohledání využívány k objasnění mechanismu události, jejích prvků, podmínek nebo příčin jejího vzniku. Napomáhají

⁵⁵ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 208-209

⁵⁶ JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. neuvедeno. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. s. 21-26

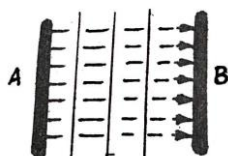
⁵⁷ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 42-44

⁵⁸ *Modely a modelování*. [online]. Ostrava. Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava.

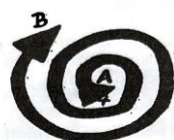
k odhalení dalších stop trestného činu a jeho pachatele. Ohledávající na základě myšlenkových modelů vypracuje model průběhu celé události a jejích znaků významných z kriminalistického i trestně procesního hlediska. Posledními ze zmíněných metod jsou analýza a syntéza. Jejich význam je zásadní. Analýza a následná syntéza situace na místě činu, objektů, změn a jejich vzájemných vztahů, je prostředkem poznání a pochopení rozsahu odrazu, mechanismu vzniku a průběhu události a jejích znaků. Výsledek je východiskem pro volbu dalšího postupu při ohledání⁵⁷.

Kriminalisticko-technická metoda je metodou specifickou a odrazuje možnosti současné vědy, techniky, poznatků kriminalistické teorie a praktických zkušeností policie. Pro představu je možné zmínit využití mikroskopů, ultrafialového či infračerveného světla ke zkoumání listin, detektorů kovů nebo fyzikálně chemických metod k odhalování přítomnosti drog. Další specifickou metodou jsou kriminalisticko-taktické metody. Dělíme je na metody, které tvoří základ vyšetřovacích úkonů jako například výslech, znalecké zkoumání nebo domovní prohlídka a na metody významné pro určení dalšího postupu jako plánování vyšetřování a tvorba verzí. Poslední specifickou metodou jsou vlastní metody ohledání, které se odvíjí od povahy místa činu a charakteru vyšetřované události. Za vlastní metody ohledání je považujeme, protože byly vytvořeny speciálně pro ohledání místa činu. Dále se dělí na statickou a dynamickou metodu, na metodu uzlovou, frontální, spirálovou, rajonovou a metodu postupu ohledání po trase pachatele. Statická metoda spočívá v ohledání nepozměněné situace na místě činu. S ničím se nemanipuluje. Při provedení dynamické metody se místo činu zkoumá aktivně. S předměty na místě činu naopak manipulujeme a podrobujeme je důkladné prohlídce. V praxi se často užívá metoda uzlová, která je kombinací zmíněné metody statické a dynamické. Každý bod, tzv. uzel, kde jsou koncentrovány stopy podléhá zprvu metodě statické, kdy se veškeré předměty zjišťují a zafixují, a poté metodě dynamické, kdy jsou dané předměty důkladně ohledány⁵⁶. Jak už z názvu frontální metody ohledání vyplývá, jedná se o metodu, při níž se postupuje v řadě z jedné strany místa činu na druhou. Při spirálové metodě postupujeme po spirále od středu místa činu po okraj či naopak. Postup od okraje ke středu je označován jako koncentrický způsob. V opačném směru způsob označujeme za excentrický. U rajonové metody máme místo činu rozporcováno podle přirozených hranic na jednotlivé rajony (oblasti), které se následně ohledávají. Přirozenou hranicí může být chodník, plot nebo

třeba řeka. Metoda postupu ohledání po trase pachatele kopíruje směr pohybu pachatele od předpokládaného místa vstupu až po místo odchodu. Tato metoda vede ke kvalitnější myšlenkové rekonstrukci události, a tím i k většímu množství informací s vysokou taktickou hodnotou⁵⁹. V současné praxi se využívá hlavně metoda koncentrická, excentrická a frontální (viz. Obrázek č. 2, 3, 4). Použité jsou buď samostatně nebo v kombinaci⁶⁰.

Obr. 2: Frontální způsob. Zdroj: Němec, 2010, s. 28

Obr. 3: Excentrický způsob. Zdroj: Němec, 2010, s. 28

Obr. 4: Koncentrický způsob. Zdroj: Němec 2010, s. 28

4.2.3 Metodika

Metodika je návodem na úspěšné provedení ohledání za využití vhodných metod a v souladu s jednotlivými zásadami. Umožní dosáhnout objektivního, úplného a včasného zjištění, zajištění a zadokumentování struktury místa činu v době příchodu týmu. Taktika stanoví tři základní fáze postupu, a to orientační, podrobnou a závěrečnou fázi ohledání.

Orientační ohledání začíná příjezdem výjezdového týmu na místo činu. Obvykle vedoucí týmu provede obhlídku místa činu s cílem se zorientovat. K tomu mu napomáhá hlášení policisty, který na místě prováděl neodkladná zajišťovací opatření. O opatřeních byla již zmínka v úvodu této kapitoly. Dále je směrodatný pohovor se svědky, poškozenými či dalšími osobami a vlastní

⁵⁹ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 27

⁶⁰ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 47

orientace policejního orgánu spolu s kriminalistickým technikem provedená tak, aby nepoškodili situaci na místě činu. Pokud možno bez přímého vstupu na místo činu. Na základě svých závěrů rozhodne vedoucí o potřebných prostředcích, silách, stanoví hranice ohledání, rozhodne o vhodném postupu, organizaci, případně sestaví plán ohledání (zejména u rozsáhlejšího prostoru)⁶¹. Organizace a postup vychází především z druhu trestné činnosti, z denní doby, počasí, viditelnosti, rozsahu prostoru, a nakonec i ze sil a prostředků, které má vedoucí k dispozici⁶². Je třeba vzít v úvahu, že během orientační fáze je prováděno statické ohledání. To znamená, že se s předměty nemanipuluje, ale pouze se fixují v původní poloze. Dochází k zajištění stop a věcí, které by mohly být v průběhu další fáze znehodnoceny (zejména mikrostopy, biologické, daktyloskopické a trasologické). Během této fáze je žádoucí nasadit psa na pachové stopy, zajistit pachové stopy, mikrostopy a další stopy, věci nebo cennosti. Celé místo činu je zdokumentováno fotograficky nebo videozáznamem. Nakonec jsou tyto úkony zaznamenány do protokolu o ohledání místa činu.

Ve druhé fázi, ve fázi podrobného ohledání, jsou na místě činu systematicky a pečlivě ohledávány veškeré objekty. S objekty je proto možné již manipulovat⁶¹. Vedoucí definitivně zvolí způsob ohledání a rozdělí úkoly k jeho splnění. Podrobné ohledání se provádí ve směru pohybu pachatele. Nebylo-li možné směr pachatele v orientační fázi zjistit nebo nemá-li tato skutečnost věcný význam, postupuje se podle jiných způsobů vlastního ohledání. Způsoby vlastního ohledání jsou rozebrány v podkapitole kriminalistická taktika. Mezi základní způsoby ohledání místa činu řadíme způsob koncentrický, excentrický a frontální. Je vhodné zvolený způsob již v průběhu ohledání neměnit. Při změně způsobu ohledání v již započatém procesu může vyvstat nebezpečí, že některý úsek vynecháme nebo naopak opakovaně ohledáme. Pokud je místem činu místnost, obvykle se začíná od vchodu. Nejprve vstupuje do místnosti kriminalistický technik, který důkladně zkoumá dveře, okna a jejich zabezpečovací a uzavírací mechanismy. Jejich stav a polohu zdokumentuje. Pokračuje s prohlídkou podlahy za účelem zajištění a dokumentace stop a předmětů, které se zde nacházejí. Místo činu je popisováno a vyměřováno. Pozornost se zaměřuje na hladké povrchy, kde se mohou vyskytovat otisky

⁶¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 211-213

⁶² NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 25-26

papilárních linií konečků prstů nebo stopy použitých nástrojů. Vše se ohledává a dokumentuje ve vzájemné souvislosti. Nalezené stopy a předměty jsou zajištěny, místo jejich nálezu bylo označeno a byla pořízena fotodokumentace, aby bylo patrné jejich umístění vzhledem k jiným stopám a předmětům na místě činu. V případě, že jejich rozměry nebo hmotnost zajištění vylučují, jejich vzhled a umístění je bezprostředně zdokumentován a označen. Nezapomínáme ani na dokumentaci zjištěných negativních okolností⁶³. Během detailního ohledání musí kriminalisté vyřešit kriminalistické otázky, neboť účelem ohledání není pouze zajistit stopy, ale zároveň usnadnit pátrání po pachateli.

Při řádném provedení ohledání je možné nalézt odpověď na základní kriminalistickou otázku, co bylo spácháno, již na místě činu. Za účasti soudního znalce lze například stanovit, zda šlo o vraždu, sebevraždu či nehodu. Pro zodpovězení této otázky jsou vymezovány veškeré reálně možné kriminalistické a vyšetřovací verze. Další důležitou okolností pro objasnění činu je doba spáchání činu. Odpověď na otázku, kdy byl čin spáchán odvozujeme například z data na korespondenci a novinách, ze stavu osvětlení nebo topných těles, z posmrtných změn na těle oběti. Další otázkou je, kde byl čin spáchán. Odpověď lze zjistit až po řádném ohledání místa činu a rozboru všech nalezených důkazů a skutečností. Současně je třeba mít na paměti, že místo, kde čin vyšel najevo nemusí být vždy též místem spáchání činu. Z toho důvodu je ohledání prováděno v širším okruhu a nepomíjí se ani negativní okolnosti. Otázka, kdo čin spáchal je klíčová, neboť zjištění pachatele je smyslem trestního řízení. Během ohledání obvykle nenalezneme odpověď, ale jsou shromažďovány informace, které zakládají *modus operandi* (způsob páčání trestné činnosti), a mohou tak napomoci k odhalení pachatele. Dále nás zajímá, jak byl čin spáchán. Průběh činu lze odvodit ze stop a jiných skutečností zjištěných ohledáním místa činu. Stejně tak v případě otázky, čím byl čin spáchán, jsme schopni na základě nalezených stop po nástroji určit druh použitého nástroje nebo zbraně. Znalost použité zbraně má význam jak pro určení okruhu možných pachatelů, tak pro správnou kvalifikaci činu. Poslední otázkou je, proč byl čin spáchán. V řadě případů dochází k páčání činů z určité pohnutky či motivu, a proto je třeba těmto okolnostem během ohledání věnovat pozornost⁶⁴.

⁶³ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 26-30

⁶⁴ NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-337-6. s. 31-34

Po skončení detailního ohledání a fixace veškerých objektů a stop nalezených na místě činu se přechází do závěrečné fáze procesu. Vedoucí v této fázi shrne dosažené výsledky a kriticky zhodnotí provedené úkony z hlediska úplnosti a zdařilosti. Vyhotoví se protokol o ohledání, popřípadě plánky, schémata, náčrtky či jiná nezbytná dokumentace. Zajištěné důkazy a stopy jsou baleny a odeslány k expertíze⁶⁵. Pokud nevyvstala potřeba opakovaného ohledání, rozhodne vedoucí o zrušení opatření, která byla na místě provedena. Například byt se odpečetí a je předán majiteli⁶⁶.

⁶⁵ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 40, 47

⁶⁶ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 225

5 Vyhledávání a zajišťování stop na místě činu

Při ohledávání místa činu a současně při vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop je nutné uvažovat dopředu, využívat logické myšlení a ostatně i selský rozum. Tato kapitola bude pojednávat o jednom ze základních a nejdůležitějších úkolů kriminalistické praxe. Při všech druzích mimořádných událostí se vyskytují paměťové stopy ve vědomí lidí (svědků, obětí aj.). S takovými stopami je nutné pracovat⁶⁷. Zajištění paměťových stop spadá do problematiky kriminalistické taktiky. Paměťové stopy se získávají primárně výslechem, dále rekognicí, rekonstrukcí, konfrontací, experimentem a prověrkou na místě. Vyjma výslechu byly zmíněné úkony zavedeny do TR novelou z roku 2001 jako tzv. zvláštní způsoby dokazování. Dříve se postup jejich provedení odvozoval od výslechu, případně od ohledání. Dnes jejich úpravu nalezneme v ustanovení § 104a – 104e Trestního řádu.

Při konfrontaci (§ 104a) jsou postaveny tváří v tvář dříve vyslechnuté osoby, jejichž výpovědi se v zásadních okolnostech neshodují. Cílem je odstranění těchto rozporů.

Rekognice (§ 104b) je procesním úkonem, který spočívá ve znovupoznání osob nebo věcí s cílem určit jejich totožnost.

Vyšetřovací pokus (§104c) se provede pozorováním za uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínek s cílem prověřit a zpřesnit skutečnosti zjištěné v trestním řízení nebo zjistit skutečnosti nové.

Při rekonstrukci (§ 104d) se obnoví situace a okolnosti, za kterých byl čin spáchán s cílem prověřit podané výpovědi.

Prověrka na místě (§ 104e) probíhá na konkrétním místě, za osobní účasti osoby podezřelé, obviněné nebo svědka s cílem doplnit nebo zpřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se k tomuto místu vztahují⁶⁸.

Výslech je kriminalistická metoda zajišťování paměťových stop. Výsledkem je verbální či neverbální výpověď osoby o zapamatovaném vjemu z dané události. Příprava se skládá ze dvou fází, a to z analytické a syntetické. V první fázi se analyzují shromážděné materiály, vědomosti a schopnosti vyslychajícího a osobnost vyslychaného. Ve druhé fázi vyslychající na základě

⁶⁷ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 56-57

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.1.2022. Student. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-550-0. s. 461-468

výsledků z první fáze určí pravděpodobný průběh výslechu. Příprava končí zpracováním plánu výslechu, jehož forma není přesně stanovena. Samotný výslech probíhá ve třech stádiích. Úvodní stádium zahrnuje povinnosti procesních formalit, zejména ověření totožnosti, poučení, seznámení se s předmětem výslechu. Následuje spontánní výpověď vyslýchaného (monolog). Osoba volně vypovídá o tom, co vnímala nebo co se od jiných v této souvislosti dozvěděla. Pokud jde o osobu obviněného je výslech projevem jeho práva na obhajobu. Posledním stádiem je dialog. Výslech zde pokračuje formou otázek a odpovědí. Cílem je doplnit, zpřesnit a prověřit spontánní výpověď vyslýchaného. Vyslýchající má zakázáno klást kapciózní nebo sugestivní otázky. Vše se doslovně zaznamenává do protokolu⁶⁹. Výslech je procesní úkon upravený v hlavě páté Trestního řádu. Zákonnou úpravu výslechu obviněného nalezneme v ustanovení § 91 až 96 TŘ. Výslech svědka včetně jeho práva odepřít výpověď v § 100 až 103⁷⁰.

V této kapitole bude dále věnována pozornost pouze vyhledávání a zajišťování stop materiálních. Za účelem vyhledání a zajištění materiálních stop je třeba rozlišovat mezi stopou viditelnou a latentní. Jak z názvu vyplývá, stopy viditelné, jsou zaznamatelné lidským zrakem. Jejich vyhledávání závisí především na pečlivé a bezvadné práci policie. Může se jednat o stopy v souvislosti s ohledáním místa kriminalisticky relevantní události (místa činu) nebo objektů (například mrtvoly, listin apod.). Takovou stopou mohou být například stopy mechanoskopické, balistické, většina stop trasologických, stopy ručního písma a mnoho dalších. Viditelná stopa je po vyhledání označena, je poznamenáno místo nálezu takové stopy, aby bylo jejich zadokumentování přesné.

Za latentní jsou v kriminalistice považovány stopy, které naopak nejsou zjištělné lidským zrakem. Přesnější by bylo vymezení latentní stopy jako stopy nevnímátné lidskými smysly, protože například i pachové stopy mnohdy lidským čichem nezaznamáme. Výskyt latentních stop lze převážně pouze předpokládat, proto se nejprve logicky uvažuje, čeho se pachatel pravděpodobně musel dotknout. Na takto vytipovaném místě se pak existence latentních stop prověří. Ve většině případů, jejich vyhledání nebo prověření vyžaduje použití různých kriminalisticko-technických prostředků. Ve zbytku postačí lidský znak.

⁶⁹ SVOBODA, Ivo a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: KEY Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4. s. 319-324

⁷⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Pozorováním při šikmém nebo tečném přirozeném nebo umělém osvětlení lze vyhledat například prašné stopy obuvi na podlaze nebo prašné či mastné daktyloskopické stopy. Kriminalisticko-technické prostředky slouží ke zviditelnění stop. V tomto ohledu se v praxi uplatní různé druhy osvětlení (bílé, barevné, rozptýlené laserové záření nebo neviditelné záření). Jedním z druhů neviditelného záření je ultrafialové záření. Působením ultrafialového záření stopy fluoreskují (např. biologické a chemické stopy). Dále se uplatní různé optické zvětšovací prostředky, zejména lupy nebo binokulární mikroskopy. Zcela běžně se jednotlivé prostředky kombinují. Vyhledané latentní stopy se označí pro účely dokumentace stejně jako stopy viditelné⁷¹.

5.1 Vyhledávání stop

Vyhledávání je vždy přizpůsobeno druhu stopy. Jinak se bude vyhledávat stopa latentní a jinak stopa viditelná. Kromě rozlišení stop na místě činu, je nutné pomýšlet i na samotný přístup policejních pracovníků. Na místě činu se smí pohybovat pouze členové výjezdového týmu. Policisté místního oddělení, kteří se na místo dostanou jako první, nemají na místo vstupovat. Existují výjimky, kdy je třeba na místo vstoupit za účelem poskytnutí první pomoci nebo zabránění jiným negativním důsledkům. Problém mohou dělat i neoprávněné osoby (např. osoba ve společné domácnosti místo činu poklidí před příjezdem policie). Za takové situace je nezbytné činnost osob a případné změny zadokumentovat, aby je bylo možné odlišit od změn nastalých v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí⁷². Úkony policejních pracovníků rozebrány podrobněji v kapitole 4.2.

Abychom stopy našli, měli bychom alespoň rámcově vědět, co hledat. Různé druhy situací mají obvykle stejné charakteristiky příčin vzniku a průběhu události. Na tomto základě jsou určeny typické stopy, které se na místě činu předpokládají a zajišťují. Nevylučuje se ani výskyt dalších stop, atypických vzhledem ke konkrétní situaci. Žádné stopy by neměly být opomíjeny. Vymezení typických stop má povahu pouhé pomůcky pro stanovení postupu. Například za typickou stopu na požářišti nebude považovaná stopa balistická. Přesto může

⁷¹ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 58-59

⁷² PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 320-322

dojít k nálezu deformované střely, která nárazem vyvolala jiskru, která ve výsledku vedla k výbuchu⁷³.

Místo činu je nutné prozkoumat v užším smyslu (tam, kde byl spáchán trestný čin) a vyhledat zde předpokládané stopy. Stopy hledáme systematicky, abychom žádné neopomenuly. Pro vyhledávání a zajišťování stop ve vymezeném prostoru jsou stanoveny základní geometrické přístupy. Za základní postup na místě se považuje přístup spirálový (koncentrický a excentrický), který je vhodný na menším prostoru. Dále lineární (frontální), mřížkový a zónový. V zónovém je prostor rozdělen a detailně ohledán v jednotlivých kvadrantech. U mřížkové metody tvoří prostor mřížka. Jednotlivé čtverce jsou označeny a postupně ohledány. Každý čtverec je možné ohledat jinou vhodnější metodou. Jednotlivé postupy byly již blíže popsány v podkapitole 4.2.2.

5.2 Zajišťování stop

Materiální stopy musí být řádně zajištěny. Zajištění je dalším předpokladem jejich využitelnosti. Jednotlivé způsoby zajištění se liší podle charakteru konkrétní stopy. Není neobvyklé, že lze tutéž stopu zajistit několikero způsoby. Příkladem je fotografování daktyloskopické stopy a její následné sejmutí na daktyloskopickou fólii. Výhodou kombinace rozdílných metod je snížení rizika chyby nebo nevhodné volby. V případech, kdy povaha stopy znemožňuje opakované zajištění (např. odlévání stopy ve sněhu), je aplikace odlišných způsobů více než vhodná. Obecně platí, že není nezbytné zajistit všechnu hmotnou substanci nalezené stopy. V praxi se obvykle nezajišťuje veškerý krevní materiál, který evidentně pochází z jedné krevní stopy. Jiná situace nastává např. u nálezů drog, léčiv, výbušných a jiných materiálů, kdy je plné zajištění nezbytné z trestněprávního hlediska.

Stopu lze zajistit in natura nebo v podobě jejího substitutu. Při zajištění in natura dochází k zajištění stopy v podobě, v jaké byla vyhledána na místě kriminalisticky relevantní události. Výsledkem zajištění stopy v podobě substitutů je kopie zajišťované stopy. Kopie je získána pomocí různých kontaktních nebo bezkontaktních způsobů. Pro identifikační účely se u některých materiálních stop (biologické, pachové a další) připouští pouze zajištění in natura. Pro tyto účely připadá zajištění stopy v podobě substitutů v úvahu pouze, pokud

⁷³ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 57

se nepředpokládá zkoumání její hmotné podstaty. Primárně je tedy možné u stop, které odrážejí vnější stavbu objektu a částečně u stop, u kterých se předpokládá zkoumání obsahu funkčních a dynamických vlastností objektu, který je vytvořil⁷⁴.

5.2.1 Zajištění in natura

Zajištění in natura se provádí různými způsoby. Technicky nejjednodušší je odběr nezbytného množství hmotné substance, která byla vyhledána na místě činu nebo v souvislosti s ním, a to v pevném nebo kapalném stavu. Zajišťovaný materiál se zásadně posuzuje pouze zrakem, nikoli hmatem nebo jiným smyslovým orgánem. Zajištěné množství substance vkládáme do vhodných, čistých obalů čistými nástroji. Obal je zvolen podle materiálu stopy. Vybírat lze z papírových sáčků, sáčků z plastických hmot, zkumavek, jiných skleněných nádob nebo jednoúčelových speciálních obalů.

Voda z různých vodních zdrojů (studny, rybníka, řeky aj.) nebo velkých nádrží (např. z cisterny) se odebere pomocí čisté, prázdné, skleněné nádoby, která je ponořena do kapaliny dnem vzhůru, dokud se nádoba zcela nenaplní⁷⁷. Tento postup se provádí například při podezření ze znečištění vody⁷⁵.

Výjimečně se zajišťují plynné látky (toxické, hořlavé a jiné). Jedním ze způsobů je zajištění pomocí skleněné nebo plastové nádoby. Skleněná nádoba naplněná vodou se na místě, kde má být plynná látka zajištěna, obrátí dnem vzhůru. Voda pozvolna vytéká z nádoby a uvolněný prostor se souběžně plní plynnou směsí z okolí. Nádoba se pečlivě uzavře a zašle ke zkoumání. U výrobků z plastických hmot se využívá jejich tvarové paměti. Plastová nádoba se zmáčkne, deformuje a při následném vracení nádoby do původního stavu dochází k nasátí plynné směsi. Tyto způsoby zajištění je možné uplatnit pouze u látek těžších než vzduch, v jiném případě je výsledek nejistý. Modernější a spolehlivější je zajištění přes vhodný absorbent (např. aktivní uhlí). Plynná látka se žene pomocí čerpadla skrz sloupec absorbentu ve skleněné trubičce. Po zachycení dostatečného množství látky se trubička utěsní a zašle ke zkoumání. V současnosti se plynné stopy zajišťují výjimečně. Běžně postačuje prokázání přítomnosti, případně koncentrace takové látky pomocí trubiček nebo jiných detekčních prostředků.

⁷⁴ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 61-64

⁷⁵ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9. s. 90

5.2.1.1 Zajištění stopy spolu s nosičem

Zajištění nosiče spolu se stopou, která se na něm nalézá, je vždy preferovanou možností. Nosič představuje materiální podklad, na kterém je stopa upevněna. Může se jednat o textilní nebo papírový výrobek, výrobek z plastických hmot, skla či různé nástroje, zbraně, zařízení a jiné. Toto zajištění je typické pro mikrostopy, stopy biologické, mechanoskopické, balistické a některé stopy trasologické. Výhodou je skutečnost, že si expert odebírá vzorek z nosiče sám, podle potřeby a není tedy závislý na množství odebraném policejními pracovníky na místě samém. Z této skutečnosti lze vyvodit požadavek doprovodné dokumentace. Klíčové je uvést, které změny na nosiči mají charakter stopy a kde se nacházejí⁷⁷. V některých případech lze lokaci stopy vyznačit přímo na nosiči⁷⁶. Stopa spolu s nosičem je zajištěna ve vhodném obalu, zvoleném vzhledem k její velikosti a charakteru. Obal by měl být schopen stopu udržet v nezměněném stavu. K tomu se v praxi využívá měkký papír nebo jiné speciální výplně.

5.2.1.2 Zajištění oddělením části se stopou od celku

Tento způsob zajištění in natura je ojedinělejší než způsob předešlý. Metoda spočívá v oddělování kovových nebo dřevěných částí velkých nebo imobilních objektů. Typicky se může jednat o případy oddělení částí strojních zařízení, karoserií motorových vozidel, dveřních křídel nebo okenních rámu. Vždy se nejprve posuzuje proporcionalita hrozící škody k objasňované události. Nezřídka je v těchto případech vyžadován souhlas majitele. Pokud je oddělení žádoucí a nestojí v cestě nesouhlas majitele, zvolí se způsob oddělení podle charakteru a mechanických vlastností materiálu. Materiál obvykle oddělujeme řezáním, odsekáváním, odstřiháváním nebo různými tepelnými technikami (plamenem). Oddělení se provádí v dostatečné vzdálenosti od stopy, aby nedošlo k jejímu poškození nebo zničení. Pokud není linie oddělení zřejmá, musí dojít k jejímu zadokumentování a viditelnému (např. barevnému) označení na zajištěném objektu⁷⁷.

5.2.1.3 Zajištění stop jejich sejmutím z nosiče

Zajištění sejmutím z nosiče spočívá v mechanické nebo fyzikálně-chemické, ojediněle i chemické separaci hmotné substance materiální stopy

⁷⁶ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9. s. 93

⁷⁷ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 324-326

od podkladu, na kterém je fixována. Tato metoda má subsidiární povahu vůči již zmíněným způsobům zajištění in natura. Uplatní se zejména při zajišťování stop na nemovitých objektech (na zdech, podlahových krytinách apod.) nebo na karoserii motorového vozidla. Metoda sejmutí se liší podle charakteru nebo chemického složení konkrétní stopy. Mechanickým sejmutím bude jakékoli seškrábnutí, odloupení nebo odrolení hmotné substance z nosiče. Mechanicky se snímají zejména krevní stopy, stopy ejakulátu, přišchlé vlasy nebo jiný biologický materiál. Další možností je fyzikálně-chemické sejmutí pomocí tampónu navlhčeného vhodnou kapalinou (rozpuštědlem). Nejsnazší je tampón navlhčit fyziologickým roztokem (0,9% roztok chloridu sodného v destilované vodě) nebo čistě destilovanou vodou. Tampónem se přetře vyhledaná stopa (např. krevní). Následně se tampón s absorbovanou, zaschlou hmotnou substancí zasílá ke zkoumání.

Při zajišťování biologických stop je nutné stejným postupem zajistit i porovnávací materiál z okolí stopy. Tento materiál označujeme za slepý vzorek a slouží k posouzení případných negativních vlivů. Dále je nezbytné zajistit, aby u stop nedošlo ke kontaminaci s jiným biologickým materiálem.

Tampónem lze zajistit i povýstřelové zplodiny z povrchu těla mrtvol. Z oděvů nebo jiných objektů, případně i z povrchu těla se zplodiny zajišťují také difúzní metodou, která spočívá v přitisknutí speciálního papíru s želatinovou vrstvou a vhodným chemickým činidlem ke snímané ploše. Chemické činidlo přeneseno do roztoku kovové mikročástice povýstřelových zplodin a želatinová vrstva zabrání rozpítí.

Povýbuchové zplodiny jsou zajištěny vatovým tampónem navlhčeným vodou nebo směsí vody a acetonu. Vzorek se posléze analyzuje v laboratorních podmínkách⁷⁸.

5.2.1.4 Zajištění stop ručního písma a písma psacích strojů

Tento způsob zajištění v praxi obvykle nečiní problémy. Objektem mohou být jednotlivé listy papíru, složky, útržky, sešity, finanční doklady. Nalezené volné, neupevněné objekty se zajistí v nezměněné a úplné podobě. Objekt se vloží do čistých desek z plastických hmot nebo papíru. Jednotlivé listy oddělujeme čistým listem papíru. Jiný způsob zajištění zpravidla nepřichází v úvahu.

⁷⁸ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 326-328

Výjimkou mohou být stopy ručního písma na zdech, plotech apod., které zajistíme fotograficky, v případě nutnosti jejich opatrným mechanickým oddělením.

5.2.1.5 Zajištění daktyloskopických stop

Zajištění daktyloskopických stop in natura je ojediněle aplikovaná metoda, při níž jsou zbraně, nástroje, obaly apod. zaslány ke zkoumání. Vzhledem k velkému riziku poškození stop v důsledku jejich přepravy, se preferuje vyhledání daktyloskopických stop na místě a zajištění formou substitutů.

5.2.1.6 Zajištění pachových stop

Pachové stopy nelze zajistit jinou metodou než in natura. Převážně jsou pachové stopy zajišťovány pomocí speciálního snímače (sterilní bavlněné tkaniny), který přiložíme na předpokládané místo výskytu pachové stopy. Nosič se následně hermeticky uzavře ve sterilní nádobě a zašle ke zkoumání. Takovou nádobu označujeme za tzv. pachovou konzervu. V některých případech připadá v úvahu jejich zajištění spolu s nosičem, například oděvní součástí. Pachové stopy věcí lze zajistit analogicky způsoby pro zajištění plyných látek, které byly zmíněny v úvodu této kapitoly⁷⁹.

5.2.1.7 Zajištění ostatních stop in natura

Do této zbytkové kategorie řadíme stopy antropologické a částečně i stopy využívané v grafické diagnostice. U antropologických, tedy kosterních nálezů, je nezbytné jejich úplné zajištění včetně vzorků materiálů (např. zeminy) z okolí stopy, nalezených předmětů nebo jejich zbytků (oblečení, šperky, listiny aj.). Konkrétní situaci je vhodné konzultovat s expertem.

Zajištění stopy využívané v grafické diagnostice se neliší od zajištění stopy ručního písma nebo písma psacích strojů.

Při všech zmíněných způsobech zajištění materiálních stop in natura je nezbytné zvažovat, zda zajištěná stopa není součástí stopy, která obsahuje komplexní informaci. Komplexní informací se rozumí informace o několika současně působících objektech. Jednalo by se například o stopu ručního písma vytvořenou konkrétním psacím prostředkem. Za takové situace je nutné zvolit způsob zajištění, který umožní její následné zkoumání jako vícero druhově odlišných stop.

⁷⁹ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 328-329

5.2.2 Zajištění v podobě substitutů

Zajištění materiální stopy v podobě substitutů provádíme různými kontaktními nebo bezkontaktními způsoby. Tyto způsoby budou přiblíženy v následujících podkapitolách.

5.2.2.1 Fotografické zajištění

Fotografické zajištění je běžně užívaná, bezkontaktní metoda. Typicky se uplatní u stop trasologických, daktyloskopických, mechanoskopických apod. Tato metoda disponuje mnoha výhodami. Při fotografování nedochází k fyzickému kontaktu se stopou, a tudíž je eliminováno riziko jejího poškození. Další výhodou je možnost volby různých podmínek fotografování (např. osvětlení, expozice). Při fotografickém zajištění musí být rovina snímané stopy rovnoběžná s rovinou vloženého materiálu ve fotoaparátu. Důvodem je snaha o nezkrácení jejího obrazu. Další podmínkou je dostatečná hloubková ostrost fotografické techniky, bez které není vhodné v tomto způsobu pokračovat. Stopu je žádoucí fotografovat s přiloženým měřítkem⁸⁰. Do budoucna lze předpokládat využití 3D laserové techniky⁸¹.

5.2.2.2 Zajištění stop pro audioexpertizu

Jedná se o zvláštní typ bezkontaktního zajištění stopy v podobě zachycení hlasu nebo zvuku na vhodné záznamové médium. Médium mohou být magnetofonové pásky nebo digitální nosiče. Cílem je zachytit co nejvěrnější zvukový záznam bez jakéhokoliv zkreslení.

5.2.2.3 Snímání stop na daktylostopické nebo obdobné fólie

Snímání pomocí fólií je kontaktním způsobem zajištění. Zde, na rozdíl od bezkontaktních způsobů, existuje riziko poškození či zničení stopy. Daktyloskopickou fólií jsou zajišťovány daktyloskopické stopy zviditelněné daktyloskopickými prášky, stopy v prachu nebo stopy prašné. Na viditelnou nebo zviditelněnou stopu přitiskneme želatinovou vrstvu fólie. Takto zajištěné daktyloskopické stopy zviditelněné daktyloskopickým práškem lze zaslat ke zkoumání. Daktyloskopický prášek je totiž stabilní a ve vodě nerozpustný. U jiných druhů materiálních stop se vyžaduje po zajištění jejich bezprostřední

⁸⁰ PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 329-330

⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 87

vyfotografování. Důvodem je hrozba rozpuštění substance vlivem vlhké želatinové vrstvy.

5.2.2.4 Odlévání materiálních stop

Odlévání je kontaktní způsob zajištění, kterého se užije subsidiárně. Tato metoda je vhodná k vytvoření kopie materiální stopy s výrazným plastickým charakterem nebo u stop vytvořených na značně zborcených plochách. Typicky se odlévají objemové trasologické stopy, méně často stopy mechanoskopické a výjimečně plastické daktyloskopické stopy. Odlévacím materiálem je sádra nebo různé druhy na vzduchu polymerujících silikonových kaučuků (např. lukoprén). Při zvolení sádry odléváme postupně po vrstvách, zpevňujeme odlitek pomocí drátků, dřivek nebo sítěk, protože po zaschnutí je křehký. Tloušťka sádrového odlitku nesmí být menší než dva centimetry. Silikon je pružný, proto u něj není nutné zmíněné požadavky na postup dodržovat. Opakované odlévání stopy je prakticky nemožné⁸².

5.3 Typické stopy na místě činu

Ráda bych v souvislosti s danou problematikou zmínila typické, nejčastěji vyskytující se stopy na místě činu. V odborné literatuře se lze setkat s názory, že mezi nejčastější stopy lze podřadit stopy daktyloskopické, biologické, pachové, trasologické, mechanoskopické, defektoskopické, chemické, pyrotechnické, elektrotechnické, balistické, mikrostopy, stopy písemného projevu, psacích strojů, hlasu a věcí, digitální stopy a jiné kriminalistické stopy. Ukázka jednotlivých stop viz příloha II.

Po rozhovoru s pražským kriminalistou jsem nabyla dojmu, že místo činu nelze zobecňovat. Vždy postupujeme na daném místě individuálně s ohledem na druh spáchané trestné činnosti a druh místa (venku, v bytě apod.). Z toho usuzuji, že ani stopy nelze zcela typizovat. Nelze s určitostí stanovit, které stopy se u dané trestné činnosti vyskytnou. Myšlení ani jednání u dvou rozdílných pachatelů se pravděpodobně nebude shodovat, i když se oba dopustí shodné trestné činnosti. Za nejčastější stopy osobně považuji stopy daktyloskopické. Jejich výskyt na místě činu je téměř jistý. Z tohoto důvodu, jsem se rozhodla rozebrat právě stopy daktyloskopické.

⁸² PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4. s. 330-332

Daktyloskopie je vědním oborem kriminalistické techniky. Studuje obrazce papilárních linií na vnitřní straně článků prstů rukou a nohou, na dlaních a chodidlech. Základem je vlastnost kůže vytvářet na povrchu těchto částí těla souvisle vyvýšené články, tzv. papilární linie. Papilární linie se u člověka formují mezi čtvrtým a pátým měsícem embryonálního vývoje a v průběhu života se již významně nemění. Hodnotné jsou pro nezaměnitelnost identifikačních znaků. Daktyloskopie se zabývá zákonitostí vzniku, vyhledáváním, zajišťováním a zkoumáním daktyloskopických stop vytvořených v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, a to s cílem identifikovat osobu, která je vytvořila⁸³.

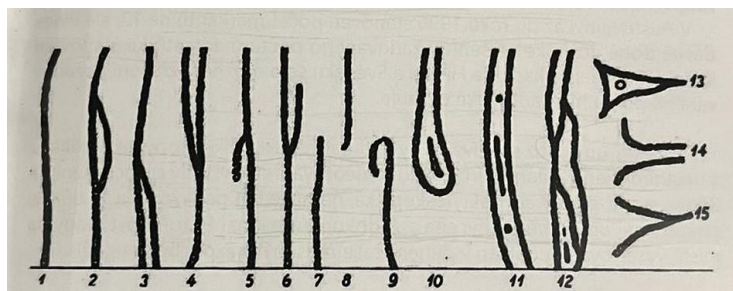
Daktyloskopické zákony uvádí, že na světě nenalezneme dvě osoby, které by měly stejné obrazce papilárních linií, a to ani u jednovaječných dvojčat se shodnou DNA. Utvořené obrazce se během života z pohledu kriminalistické identifikace nemění. Odstranění je prakticky zbytečné a pravděpodobně i velmi bolestivé. Zbytečné se jeví z důvodu, že k odstranění linií je nezbytné odstranit zárodečnou vrstvu kůže, ale i po jejím odstranění jsou experti stále schopni expertizou v odvětví trasologie zkoumat vzniklé jizvy.

Daktyloskopické stopy vznikají kontaktem částí těla, které je pokryto papilárními liniemi s povrchem (nosičem stopy). Existují tři základní možnosti přenosu. V prvním případě máme papilární terén pokryt např. potně-tukovou substancí, krví nebo barvou. Kontaktem dojde k přenesení obrazu, a vznikne tak stopa navrstvená. Pokud je naopak nosič pokryt vrstvou prachu nebo nečistot, ulpí vrstva na papilárním terénu a kontaktem se vytvoří stopa odvrstvená. Třetí možností přenesení vznikají stopy plastické (3D). V tomto případě je nosič schopen trvalé deformace následkem kontaktu, a vzniká tak reliéf obrazu papilárního terénu. Stopy lze dělit na plošné (2D) a objemové (3D). Plošné stopy mohou být navrstvené nebo odvrstvené. Navrstvené jsou viditelné nebo latentní a latentní jsou vytvořené potem nebo jinou chemickou látkou.

Daktyloskopická stopa má svoji taktickou, technickou a procesní hodnotu. Taktická hodnota spočívá v její zjistitelnosti a zajištělnosti. Poskytuje informaci o způsobu spáchání činu, zúčastněných osobách a pomáhá zodpovědět základní kriminalistické otázky (viz. kapitola 4.2.3). Technická hodnota spočívá zejména v její upotřebitelnosti. V České republice je k individuální identifikaci vyžadováno deset a více markantů (viz. obrázek č. 5). V jiných státech převažuje

⁸³ VOKÁLEK, Tomáš. *Metody v praktické daktyloskopii*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-VHÚ Praha, 2022. 111 stran. s. 13-14

požadavek dvanácti. Markantem je způsob utváření papilárních linií, který se odlišuje od ostatních.

Obr. 5. Markanty. Zdroj: Vokálek, 2022, s. 29

Procesní hodnota daktyloskopické stopy spočívá v její využitelnosti jako důkazu v trestním řízení. Pro důkazní hodnotu je nezbytné její bezvadné procesní zachycení a zadokumentování.

Pro vyhledání a zajištění je významná stálost daktyloskopické stopy. Obecně se odvíjí od způsobu vzniku a povrchu nosiče, povětrnostních podmínek a klimatických změn v okolí stopy. Například na sošce Věstonické venuše je viditelný otisk prstu dodnes, a to je její vznik odhadován na 29.-25. tisíciletí před n. l.⁸⁴.

Na místě činu vyhledá a zajistí daktyloskopické stopy technik. Pohledem zhodnotí místo činu a podle stavu si udělá představu o činnosti pachatele. Na vytypovaných místech technik prověří existenci stopy. Většinu daktyloskopických stop na běžném nosiči lze vyhledat pomocí šikmého světla. Mnohdy správné nasvícení a zároveň zastínění nežádoucího světla umožní zadokumentování stopy. Po ověření, že byla stopa kvalitně zachycena, přechází technik k zajištění jednou ze základních metod. Přitom neexistuje univerzální rada na otázku, co na jaký povrch a stopu použít⁸⁵.

Mezi základní metody zajištění řadíme metodu fyzikální, fyzikálně-chemickou, chemickou a speciální. Fyzikální metoda využívá daktyloskopických prášků, které ulpí na potně-tukové substanci, kterou je stopa tvořena, a tím dojde k jejímu zviditelnění. Zviditelněná stopa se zajistí nejprve fotograficky, následně přenesením na daktyloskopickou fólii, snímací pásek nebo jinou vhodnou silikonovou vrstvu. Daktyloskopické prášky jsou k dostání v mnoha druzích

⁸⁴ VOKÁLEK, Tomáš. *Metody v praktické daktyloskopii*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-VHÚ Praha, 2022. 111 stran. s. 23-31

⁸⁵ Tamtéž, s. 41-43

a barvách. Nanášeny jsou pomocí různých aplikátorů nebo štětců s přírodním nebo umělým vlasem. Testování daktyloskopických prášků viz příloha I.

Při fyzikálně-chemické metodě se využívá chemické reakce s potně-tukovou vrstvou, kterou je stopa tvořena. Patří sem především metoda jodových a kyanoakrylátových par. Dále se využívají soupravy na mokré stopy, súdánská čern, roztok dusičnanu stříbrného a podobně. Jodové výpary se nanáší foukáním skrze trubičky naplněné krystaly jodu na povrch. Potně-tuková vrstva se v reakci s jodem zbarví do žluto-hnědé barvy. Stopu je nutné ihned vyfotit, protože po vyprchání jodu zmizí. Tato metoda se dnes využívá ojediněle. Převažuje aplikace akrylátových par. Nejčastěji se užívají speciální boxy, které postupným zahříváním uvolňují kouř, který se zachytí na povrchu stopy. Výsledkem je šedo-bíle zviditelněná stopa. Zvýraznit lze po zatvrdnutí daktyloskopickým práškem. Ještě snazší je použít barevný roztok kyanoakrylátu (např. Lumicyano), kdy stopu již není nutné zvýrazňovat, neboť je luminiscenční v UV světle.

U chemických metod je využito chemické reakce sloučeniny s potně-tukovou substancí. Nejužívanějším prostředkem je ninhydrin. Aplikuje se namáčením nosiče se stopou nebo postříkem. Výsledkem reakce je tmavě purpurové zbarvení linií ve stopě. Vhodný je na papírové nosiče, CD a DVD. Obdobným prostředkem je diazofluoren. Aplikace je totožná a v důsledku reakce se stává stopa viditelnou pod UV světlem. Ideálních výsledků dosáhneme souběžnou aplikací obou zmíněných sloučenin s tím, že jako první aplikujeme diazofluoren.

Za speciální metody a prostředky považujeme rentgenové paprsky, radioaktivní, laserové a plazmatické metody. Jejich využití je minimální. Hlavním důvodem jsou vysoké nároky na zajištění bezpečnosti práce a vysoké finanční nároky⁸⁶.

⁸⁶ VOKÁLEK, Tomáš. *Metody v praktické daktyloskopii*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - VHÚ Praha, 2022. 111 stran. s. 33-34

6 Dokumentace

Kriminalistická dokumentace se pohybuje na rozhraní kriminalistické techniky a taktiky. Prezentuje obor, do kterého lze zařadit dokumentaci ohledání, rekonstrukce, domovní prohlídky a dalších provedených procesních úkonů. Mimo to může představovat jeden ze způsobů zajištění specifických kriminalistických stop⁸⁷. Kriminalistická dokumentace je uceleným materiálem o průběhu a výsledcích všech užitých metod v daném případě. Je prostředkem k pochopení dějů, které nastaly v minulosti a zanechaly po sobě v materiálním prostředí svůj odraz. Význam dokumentace tkví především v její schopnosti vytvořit přesnou představu o zachycených skutečnostech u osoby, která nebyla při úkonu přítomna. Proto je nedílnou součástí většiny kriminalistických postupů. Existuje mnoho metod dokumentace. Jejich výběr se odvíjí od druhu úkonu, zkoumaného objektu a celkové vyšetřovací situace. Každá však musí splňovat tyto základní požadavky (Bervidová, 2021):

1. Musí spolehlivě a relevantně zobrazit situaci kriminalistické události.
2. Musí objasnit informační podstatu použitých kriminalistických metod.
3. Musí umožnit, aby si každý, kdo nebyl dokumentovanému úkonu přítomen, mohl o něm později vytvořit názornou představu.
4. V případě nutnosti musí jít podle zvolené metody dokumentace obnovit původní situaci.
5. Musí poskytnout představu o tom, na jakém místě, v jakých podmínkách, čase a s jakým výsledkem probíhaly úkony.
6. Vybraný prostředek dokumentace musí zadokumentovat způsoby, prostředky a metody prováděných úkolů, např. jak byly zajištěny jednotlivé stopy.

Při zpracování dokumentace je nezbytné respektovat základní zásady. Důraz je kladen na objektivnost, účinnost metody, úplnost a její komplexnost⁸⁸.

6.1 Dokumentace místa činu

Ohledání místa činu je jedním z důkazních prostředků. Podmínkou jeho důkazní hodnoty je zachycení jeho výsledků formou odpovídající zákonné úpravě.

⁸⁷ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 245

⁸⁸ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 71-72

Konkrétně z ustanovení § 113 odst. 2 TŘ vyplývá předpoklad dokumentace ohledání za účelem úplného a věrného obrazu, resp. odrazu předmětu ohledání. Dokumentace musí být způsobilá vytvořit obraz o situaci na místě činu i u osob, které se ohledání neúčastnili. Musí být zpracována takovým způsobem, aby bylo možné provést na jejím základě přesnou rekonstrukci činu, odpovídající stavu v době ohledání. Některé důležité úkony a stopy mohou vyžadovat dvojí fixaci, za použití různých způsobů dokumentace (např. různými fotoaparáty). Odpovědnost za konečný obsah nese vedoucí ohledání. Nekvalitně zpracovaná dokumentace znehodnocuje důkazní hodnotu ohledání místa činu. Naopak kvalitní dokumentace umožní využití všech získaných materiálů jako důkazů v dalším vyšetřování věci. Kvalitní dokumentace je navíc významnou zárukou dodržení zákonnosti trestního řízení, jakožto zásady trestního řízení zakotvené v § 2 TŘ.

V současné době se kriminalistická taktika ustálila na fixaci výsledků ohledání místa činu protokolem, fotografickou, topografickou a další dokumentací, a to včetně speciálních způsobů zajišťování a uchovávání stop a dalších důkazů. Jedinou obligatorní formou je protokol. Vyplývá to ze znění Trestního řádu (§ 55). Veškeré ostatní formy jsou svou povahou fakultativní. Použijí se pouze, pokud tak stanoví vedoucí.

Podle ustanovení § 55 odst. 1 TŘ lze dokumentaci rozdělit do dvou částí. Ustanovení počítá s fixací buď při úkonu samém nebo bezprostředně po něm. V rámci přípravy se stanoví, které úkony je nezbytné zdokumentovat již v průběhu, tzv. načisto, a u kterých je možné dokumentaci vyhotovit až po skončení ohledání. Je však zároveň nutné zmínit, že v této druhé části dochází pouze k dopracování dokumentace. Již v průběhu úkonu je nezbytné zaznamenat potřebné údaje, které se po provedení ohledání dopracují. Načisto jsou zpracovány dokumentace, které z různých důvodů nelze opakovat. Mezi takové způsoby dokumentace řadíme předně kriminalistickou fotodokumentaci, filmový záznam, videozáznam, magnetofonový záznam, také veškeré snímání a zajišťování stop a předmětů, které mají povahu důkazu. Provedena je odborníky, zvláště vyškolenými. Do druhé části řadíme zejména protokol, plánek, náčrtek, popřípadě schéma místa činu⁸⁹.

⁸⁹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 225-227

6.1.1 Protokol

Z pohledu kriminalistiky je protokol o ohledání místa činu prostředkem pro zachycení všech skutečností zjištěných ohledáním. Je jedním z výstupů, na jejichž základě stanovujeme další postup při vyšetřování dané věci. Z trestně procesního hlediska je významným důkazním prostředkem⁹⁰. Dále představuje podklad pro obnovení situace na místě činu, např. při rekonstrukci. Podoba a náležitosti jsou stanoveny ustanovením § 55 TŘ. Protokol je složen ze tří částí, a to z části úvodní, popisné a části závěrečné⁹¹.

Úvodní část protokolu musí obsahovat označení policejního útvaru, označení události, datum, místo a dobu ohledání, údaje ke ztotožnění vedoucího ohledání a všech dalších osob, které se ohledání účastnily. Dále je nutné uvést podnět k ohledání (např. oznámení) a podmínky, za kterých bylo ohledání provedeno. Zejména denní dobu, povětrnostní podmínky, viditelnost, denní světlo, umělé osvětlení apod.

Popisná část protokolu obsahuje přesný popis toho, co bylo ohledáním zjištěno. Kriminalistika určila přibližné pořadí jednotlivých popisů. Začíná se popisem místa, jeho hranic a hranic ohledání. Dále se popisují přístupové cesty a vše, co na nich bylo nalezeno. Pokud se ohledává místnost, přistupuje se k popisu podlahy, stěny, stopu, vchodu, oken. Následuje podrobný popis situace na místě činu, jednotlivých objektů nebo důležitých orientačních bodů pro měření. Přesně se popíše místo nálezu a poloha nejdůležitějších objektů trestného činu (např. mrtvoly). Dále se popisují místa nalezení použitých nástrojů, stop a jiných věcných důkazů. Uvádí se zvláštnosti případu, včetně zcizení předmětů poškozeného, vykradení tajných úkrytů, nezajištěných uzávěrů, okenních křídel či zámků, poloha klíčů v zámcích apod. V další fázi jsou zajištěny negativní okolnosti. Na závěr se popisuje vše, co doposud nebylo popsáno a má souvislost se spáchaným trestným činem. Zejména cestu příchodu, pohybu a odchodu pachatele, přemístěné předměty, předměty nesoucí stopy trestného činu nebo pachatele, předměty pachatelem zapomenuté nebo ztracené a předměty vyžadující zvláštní pozornost.

⁹⁰ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 227-230

⁹¹ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 73

V závěrečné části protokolu nalezneme přesný seznam a podrobný popis zjištěných a zajištěných stop, předmětů a dokumentů z místa činu. Poznámá se také, jak bude se zajištěnými skutečnostmi naloženo, zda a popřípadě kam budou odeslány k detailnímu zkoumání. Je-li učiněna další dokumentace, uvede se jaká a kde ji nalezneme. Mohou být připojena různá prohlášení osob, které byly přítomny ohledání a odkazy na další dokumenty o použití zvláštních prostředků, jakým je např. služební pes, zvukový nebo obrazový záznam. Tato část je završena podpisovou doložkou, která obligatorně obsahuje podpisy všech osob přítomných při ohledání, včetně jejich námitek nebo doplnění. Doporučuje se před podpisem přečíst protokol nahlas před všemi účastníky. Z toho se dá vyvodit, že ačkoli je protokol řazen mezi dokumentaci, která smí být dopracována až po provedení ohledání, bylo by vhodné ji vypracovat načisto již na místě samém, kde jsou přítomny osoby, jejichž podpis je na podpisové doložce vyžadován⁹⁰.

Protokol se vyhotovuje pouze v českém jazyce. Ze znění § 113 odst. 2 TŘ, vyplývá potřeba doplnění protokolu i o fotografie, náčrtky a jiné pomůcky, aby byl naplněn požadavek úplného a věrného obrazu předmětu, jež byl ohledáván⁹¹.

6.1.2 Fotografická dokumentace

Tento způsob dokumentace je v současné době nepostradatelnou součástí protokolu a dokumentace topografické. Dnes se realizuje výhradně digitální fotografií. Tato metoda má své výhody i nevýhody. Jednoznačným pozitivem je její schopnost skutečnosti na místě činu objektivně a trvale uchovat. Nevýhodu spatřuji ve skutečnosti, že je fotografie schopná zaznamenat pouze to, co je schopné zaznamenat lidské oko⁹². Nevýhodou je i její nedostatek ve schopnosti zachycení vícero rozměrů. Fotografie zachycuje pouze rovinný pohled. Není v jejích možnostech zobrazit trojrozměrný prostor, takže z ní nejsme schopni hodnověrně určit tvar, rozměry a vzájemné uspořádání jednotlivých předmětů. Podstatou fotografické dokumentace je zachytit vše, co bylo zjištěno ohledáním místa činu a současně uvedeno v protokolu o ohledání. V rámci přípravy k provedení dokumentace je nutné zvolit vhodné vybavení, znát taktiku i techniku fotografování na místě činu, vybrat správně objekty (volí vedoucí), zvolit správná místa, ze kterých se budou snímky pořizovat. Pořizují se pouze snímky, které mají souvislost s ohledáním konkrétního místa. Musí být dokonalé, dostatečně ostré

⁹² CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 76

a kvalitní. Postup pořizování snímků se určí individuálně, vždy v závislosti na podmínkách konkrétního místa činu.

Ačkoli neexistuje všeobecný návod, v praxi se osvědčily tři fáze. Začíná se s předběžným fotografováním, následuje tzv. fotografování v průběhu a poslední snímky se pořizují po ohledání místa činu.

V předběžné fázi je zachycena celková situace na místě činu v době příjezdu policejních složek. Pořizují se tzv. orientační a přehledná fotografie. Orientační zachycuje kromě místa samého i jeho širší okolí. Přehledná zachycuje pouze místo samé jako celek.

V průběhu se snímají jednotlivé části místa činu, nalezené stopy a předměty významné pro další objasňování. Fotografují se způsobem, aby byla patrná jejich poloha k vytyčenému pevnému bodu (středu ohledávaného místa). Užívají se čísla, aby nedošlo k záměně, měřicí pásma a jiné pomůcky. Pořizují se tzv. polodetailní a detailní fotografie. Polodetailní fotografie zachycuje nejdůležitější části místa činu nebo významné objekty společně s dalšími nejbližšími objekty. Detailní fotografie zachycuje jednotlivé detaily, drobnosti, předměty a stopy zcela samostatně.

Po skončení ohledání je celé místo činu znovu fotografované. Snímky se pořizují ze stejných míst jako při fázi předběžné. Místo činu včetně vybavení je tak zachyceno bezprostředně před odchodem policistů.

Po vyhotovení jsou fotografie vylepeny na desky z tvrdšího papíru a seřazeny v pořadí, ve kterém byly pořízeny. Kompletní fotodokumentaci místa činu tvoří takto zpracované fotografie doplněné o podrobný popis⁹³.

6.1.3 Topografická dokumentace

Topografická dokumentace je nezbytnou součástí protokolu. Graficky znázorňuje místo činu. Na rozdíl od fotografie nám poskytuje informace o rozměrech, tvarech a vzájemném umístění předmětů a stop. Metodou kriminalistické topografie je náčrtek, plánek a schéma⁹⁴.

„Náčrtek místa činu je grafické vyjádření místa činu provedené jednoduchými a běžnými pomůckami s uvedením všech důležitých rozměrů,

⁹³ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 231-233

⁹⁴ CHMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Eupress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. ISBN 978-80-7408-222-1. s. 74-77

vzdáleností a velikostí v číselném vyjádření“⁹⁵. Ke zhotovení nám tedy postačuje tužka, blok, pravítko, pásmo nebo jiný měřicí prostředek. V případě rozsáhlého místa činu je zpravidla náčrtek zpracován ve dvojitým vyhotovení. Náčrtek situační se zanesením širšího okolí a náčrtek detailní. Existuje i náčrtek zvláštní. Ten se použije například k zakreslení konkrétních stop. Náčrtek je třeba nadepsat, označit heslem daného případu, vyznačit světové strany, uvést vysvětlivky, zpracovatele, přítomné osoby a zakreslit veškeré objekty, které s případem souvisí. Zejména polohu mrtvol, zbraně apod.

Druhou nejčastější metodou je plánek. „*Plánek místa činu je přesné grafické vyjádření místa činu zhotovený v příslušném měřítku podle náčrtku místa činu za pomoci rýsovacích potřeb*“⁹⁵. Jedná se o geometricky zmenšený obraz místa ve stanoveném měřítku. V praxi bývá vyhotoven ručně za pomoci rýsovacích pomůcek, ale existují i speciální programy⁹⁶ pro tvorbu plánek. Vypracování plánek je časově náročné, a proto se vyžaduje obvykle u závažných trestných činů. Zkrácení doby zadokumentování místa činu lze dosáhnout pomocí fotogrammetrie. Za pomoci jedné nebo více fotografií vytvořených podle zásad fotogrammetrické soupravy, získáme údaje o prostorové poloze objektů. Metoda má uplatnění u závažných trestných činů, složitých situací na místě ohledání. Například k dokumentaci způsobených škod a jiných těžkých následků. Jedná se o fakultativní metodu dokumentace, o jejíž použití rozhodne policejní orgán⁹⁵.

Schéma se využívá ke zjednodušenému zadokumentování situace, a to znázorněním rozmístění v prostoru. Může ho být využito k dokumentaci poškození nalezených na mrtvém těle a jiných předmětech. Dále je možné skrze schéma znázornit rozvody médií (vody, vzduchu aj.) a elektrické energie nebo zapojení a vzájemné propojení strojů a datových serverů⁹⁴. Schéma se v praxi užívá ojediněle. Pro pořízení platí stejné zásady jako v případě náčrtku⁹⁷.

6.1.4 Další dokumentace z místa činu

Nejvýznamnější metodou z této podkategorie je videozáznam. Další metodou je magnetofonový záznam zvuku a veškeré metody speciálního zajištění stop.

⁹⁵ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 233-239

⁹⁶ Např. DMU (Dokumentace místa události)

⁹⁷ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9. s. 77

Videozáznam má vysokou informační a přesvědčovací hodnotu. Jedná se o nejnázornější metodu dokumentace, neboť je schopná zaznamenat současně obrazové i zvukové informace. Patrně je to i důvod, proč se videozáznam stal nedílnou součástí protokolu u závažných trestných činů. Jeho bezvadné zachycení děje umožňuje kdykoli daný úkon rekonstruovat. Důkazním prostředkem je pouze za předpokladu, že splňuje náležitosti stanovené § 55 TŘ. Postup při zhotovení videodokumentace je obdobný jako u fotografické dokumentace⁹⁴. Nejprve se zdokumentuje celková původní situace na místě činu. Pokračuje se s dílčími částmi místa činu, předměty a stopy včetně jejich vzájemného umístění. Videodokumentace se v průběhu doplňuje o komentář, který může obsahovat další významné skutečnosti nebo výpovědi zúčastněných osob.

V nepřehledném terénu nebo u místa velkého rozsahu lze při vyšetřování závažných trestných činů využít navigačních systémů GPS. Pomocí GPS systému lze dokumentovat jednotlivé předměty a stopy. Užívání navigačního systému je shodné s dokumentací pomocí fotogrammetrie⁹⁸.

Dokumentace nám kromě komplexního přehledu o faktech a fixace poskytuje také možnost zpětného zhodnocení průběhu a zákonnosti provedeného ohledání místa činu.

6.2 Moderní metody kriminalistické dokumentace

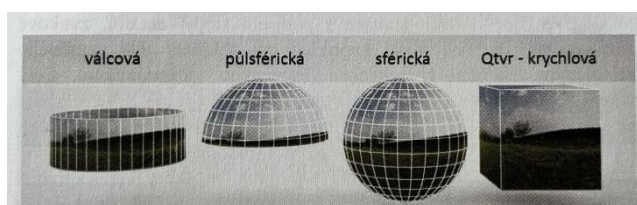
Moderní metody pronikají do české kriminalistické praxe pozvolně. Několik expertních pracovišť užívá specializované programy nebo moderní technologie, ale v běžné praxi se s tím setkáme velmi ojediněle. Mnohem větší uplatnění by bylo možné spatřit v zahraničí. Tyto metody nemají nahrazovat metody stávající. Jejich úkolem je stávající dokumentaci doplnit, zpřesnit, zjednodušit, zrychlit, zkvalitnit a zpřehlednit. Součástí modernizace je i objektivizace výstupů s cílem minimalizace chyb způsobených lidským faktorem. Stávající metody, zejména protokol, je velmi subjektivní. Závisí na lidském faktoru, který ovšem není vždy zcela bezvadný. Hrají zde roli znalosti, zkušenosti a pozorovací schopnosti osob provádějících daný úkon. Do moderních metod řadíme (Němec, 2018):

1. sférická digitální fotografie

⁹⁸ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 240-241

2. letecká fotografie, případně videozáznam pomocí bezpilotních systémů (UAV)
3. digitální fotogrammetrie (pozemní / letecká)
4. 3D digitalizace M4 prostorovým skenerem (optická / laserová)
5. virtuální realita a virtuální ohledání
6. komplexní 3D soudně lékařská dokumentace těla a virtuální pitva⁹⁹

Sférická digitální fotografie je typem panoramatické fotografie (viz. obrázek č. 6). Skládá se z několika dílčích, detailních fotografií. V devadesátých letech spolu se vznikem digitálního obsahu, vznikaly i programy, které umožnily digitální sešití fotografií.

Obr. 6: Druhy panoramatické fotografie. Zdroj: Němec, 2018, s. 249

Panoramatickou válcovou fotografií bylo možné vytvořit již z analogových fotografií.

Obr. 7: Sférická kamera iSTAR. Zdroj: Němec, 2018, s. 251

Pomocí sférické kamery je možné vytvořit virtuální prohlídku (viz. obrázek č. 7, 8), kterou lze považovat za virtuální spis zachycený na datovém nosiči.

Obr. 8: Ukázka virtuální prohlídky. Zdroj: Němec, 2018, s. 252

⁹⁹ NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6. s. 245-262

Bezpilotní letadla (drony) usnadňují a zefektivňují práci policistů. Od roku 2017 užívá policie dron značky BRUS v policejních barvách (viz. obrázek č. 9). Jejich potenciál spočívá v uplatnitelnosti v náročných podmínkách, kde klasickou techniku nelze použít nebo se jeví nepřiměřeně nákladnou. Kromě hlídkových letů za účelem odhalení trestné činnosti se dron uplatní i při dokumentaci ohledání místa činu (např. závažné dopravní nehody)¹⁰⁰. Dron nám při dokumentaci poskytuje pohled z ptačí perspektivy.

Obr. 9: Policejní dron BRUS. Zdroj: <http://bezpecnystredoceskykraj.cz>

3D laserové skenování je geodetická metoda zabývající se měřením prostorových souřadnic. Dochází k preciznímu zaměření jednotlivých bodů opisujících předměty nebo objekty. Základem je odraz vyslaného laserového paprsku od objektu. Následně se matematicky vypočte, kde k odrazu došlo. Skener pojme prostor kolem sebe v rozsahu 360° x 300° (viz. obrázek č. 10).

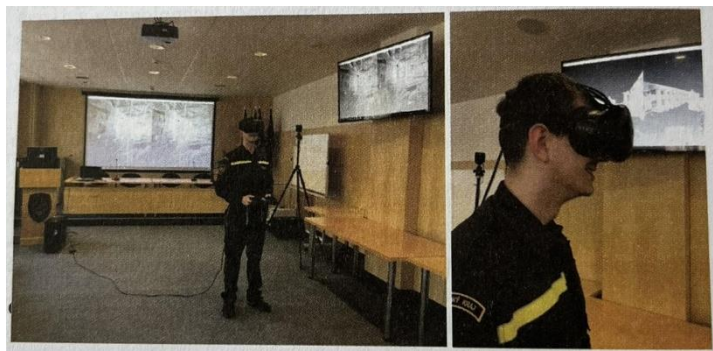

Obr. 10: 3D skener Faro FOCUS S150. Zdroj: Němec, 2018, s. 254

Nově se otevřela možnost tzv. “virtuální reality“ nebo též “virtuálního ohledání“. Doporučovanou technologií je technologie aktivního zobrazení HTC Vive, která je zatím ve fázi vývoje. Vývojář Jiří Ševčík v roce 2022 uvedl, že vývoj speciálního programu pro kriminalistický ústav potrvá

¹⁰⁰ *Policejní drony* [online]. 14. 12. 2019

zhruba tři roky¹⁰¹. K vytvoření virtuální reality je zapotřebí speciální zobrazovací techniky, kterou jsou brýle nebo helma a 3D rukavice nebo ovladače (viz. obrázek č. 11). Tato metoda poskytne komukoli a kdykoli možnost projít místo ohledání. Navíc usnadní provedení konfrontace, prověrky na místě, rekognici, rekonstrukci nebo vyšetřovací pokus.

Obr. 11: Ukázka speciální zobrazovací techniky. Zdroj: Němec, 2018, s. 262

¹⁰¹ VERNER, Roman. *Průlom v kriminalistice. Vědci vyvíjejí program umožňující zkoumat místo činu ve virtuální realitě* [online]. 28. 5. 2022

7 Kazuistika

Ve své práci jsem vycházela předně z odborné literatury, odborných článků, právních předpisů a komentářů k nim. Mým záměrem bylo alespoň okrajově doplnit teoretické znalosti reálnou praxí. Za tímto účelem jsem navštívila oddělení obecné kriminality na Praze 4. Mé závěry vychází z rozhovoru s tamním kriminalistou, který byl tak ochotný, že mi poskytl informace, na jejichž základě jsem si mohla vytvořit reálný obrázek o práci kriminální policie na místě činu.

V této kapitole se samostatně pokusím aplikovat nabyté znalosti na **smyšlený případ**. Pro své účely jsem si zvolila místo s nálezem mrtvoly, na kterém se pokusím demonstrovat postup policie od příjezdu na místo po zpracování dokumentace.

V Praze na adrese Trnavská 1111/1, 141 00 Praha 4 - Michle byla v rodinném domě nalezena mrtvola. Jedná se o náhlé úmrtí muže ve věku 60 let. Sousedka, která s dotyčným pravidelně venčila psa, oznámila na linku 158, že se muž k venčení dnes nepřidal, na telefonáty ani zvonek nereagoval, tak si otevřela náhradním klíčem a v obývacím pokoji našla tělo Zdeňka Nového. Tělo bylo nalezeno na zemi v obývacím pokoji. Na těle nejsou zřetelné známky násilí.

Na místo jsou vysláni operačním střediskem nejprve policisté z místního oddělení, kteří učiní prvotní úkony. Jejich hlavním úkolem je zajistit místo činu, aby nedošlo k jeho znehodnocení. Na místo sami nevstupují. Policisté si poznamenají přítomné svědky. Z jejich výpovědí získají prvotní informace, které následně předají výjezdové skupině. Výjezdová skupina dostane hlášení o nastalé události od operačního střediska. Pro Prahu 4 je výjezdová skupina předem stanovena a připravena k okamžitému výjezdu na místo. Skupina se skládá z řidiče, operativce¹⁰², vyšetřovatele a technika. Vedoucím výjezdové skupiny je zpravidla vyšetřovatel. Mimo Prahu 4 je obvyklé, že skupinu vede nejzkušenější kriminalista, nikoli vyšetřovatel. Výjezdová skupina se po příjezdu informuje o situaci na místě od místního oddělení.

Na místo nálezu vstupuje nejprve kriminalistický technik. Jeho hlavním úkolem je zajistit stopy důležité pro trestní řízení. Veškeré vyhledané a zajištěné stopy následně zpracovatel spisu odešle k expertíze, pokud je jí třeba. Metoda postupu se volí po předběžné obhlídce konkrétního místa s ohledem na druh místa (park, byt aj.) a druh spáchané trestné činnosti. V tomto případě je

¹⁰² Operativce je archaické, avšak v praxi běžně užívané označení. Adekvátní označení je kriminalista nebo policejní orgán.

zvolen frontální způsob ohledání. Postupuje se tedy v řadě z jedné strany místa ke druhé. Technik svůj pohyb na místě současně dokumentuje, vytváří tzv. fotodokumentaci, která je v elektronické podobě součástí spisu. Postupuje od vchodu až k nalezenému tělu. Zadokumentuje veškeré detaily místa tak, aby si kdokoli (včetně osoby nepřítomné při ohledání místa) byl schopen vytvořit reálnou představu o místě činu. Technik během svého postupu našel složku týkající se závěti zemřelého. Jedná se o stopu materiální, viditelnou. Stopu technik zajistí, označí číslem a nafotí (– stopa č. 1 – věcná –). Zajištěna byla nezměněná a kompletní. Zajištění bylo provedeno vložením stopy do čistých desek z plastické hmoty. Jednotlivé listy byly odděleny listem čistého papíru. Dalším členem skupiny je operativec. Operativec zjišťuje svědky a na základě získaných informací z místa a od osob následně sepisuje úřední záznam o výjezdu stálé výjezdové skupiny. Úřední záznam se po skončení ohledání předává příslušnému oddělení spolu s kompletním spisovým materiálem. Vyšetřovatel jako vedoucí skupiny, organizuje a řídí činnost osob na místě. Dalším jeho úkolem je zpracování protokolu o ohledání místa činu. Obsah by se měl přibližně shodovat s obsahem úředního záznamu o výjezdu stálé výjezdové skupiny. Vzhledem k tomu, že bylo nalezeno tělo, přijíždí na místo činu i koroner. Koroner provede na místě ohledání těla. Zkoumá, zda se na těle nevyskytují známky násilí. Tělo je různě přetáčeno, svlečeno a současně fotograficky zdokumentováno. Po prohlídce těla koroner předběžně vyloučil cizí zavinění. Pro jednoznačné určení příčiny smrti a vyloučení cizího zavinění vyšetřovatel nařídil soudní pitvu. Policejní oddělení, které spisový materiál zpracovává, obdrží nejprve předběžnou zprávu z pitvy provedenou ve spádovém ÚSL (Ústav soudního lékařství). Ze zprávy se dozvídáme, na co osoba zemřela. Zhruba do měsíce je doručen na Policii znalecký posudek.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Obvodní ředitelství Praha IV.
Oddělení obecné kriminality
Sdružení 1664/1, 140 00 Praha 4

Č. j.: ...

Praha 20. února 2024

Počet stran: 2

Úřední záznam o ohledání místa věci

(podle § 67 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
ve znění pozdějších předpisů)

I.

Úvodní část

Ohledání provedli:

por. Ing. Pavel Novotný
nprap. Tomáš Novotný
pprap. Ota Novotný

Ohledání přítomny:

Andrea Stará, nar. 20.3.1996 – sousedka zemřelého

Začátek ohledání:

20. 2. 2024 v 15:27

Místo ohledání věci:

Trnavská 1111/1, 141 00 Praha 4 – Michle

Podmínky ohledání:

Denní doba, teplota 8 °C

Způsob ohledání:

frontální

II.

Popisná část

Předmětem ohledání je rodinný dům na adrese Trnavská 1111/1, 141 00 Praha 4 – Michle. Na místo se dostaneme, když z budovy ÚO Praha IV. sjedeme na Městský okruh, směr Brno. Po 2,4 km vyjedeme výjezdem směr Spořilov, Michle. Za 150 m odbočíme doleva na Severní, za 700 m doleva na Trnavská, za 60 m na Púchovská, za 30 m do ulice Trnavská. Dům č.p. 1111/1 se nachází na levé straně.

Jedná se o rodinný dům, jednopatrový. Pozemek domu je ze všech stran oplocen. Na pozemek vstupujeme vrátky, která jsou uzavřena, neuzamčena. Od vstupních vrátek vede betonový chodník o délce 2,5 m ke vstupním dveřím domu. Vstup do domu je realizován dveřmi od silnice. Dveře jsou celodřevěné, jednokřídlé, nepoškozené, otevřené dovnitř. Poté, co projdeme dveřmi, dostáváme se na chodbu, kde stojí věšák s kabáty a zrcadlo. Vlevo se nacházejí zavřené dveře, vpravo jsou dveře vedoucí do obývacího pokoje. V obývacím pokoji se vpravo nachází jídelní stůl s židlemi. Na jídelním stole se nachází složka o velikosti A4, zelené barvy. Uvnitř se nachází dva papíry o velikosti A4 nadepsané jako závěť – **stopa č. 1 – věcná**. Vlevo od stolu stojí gauč. Za gaučem stojí podél zdi knihovna. Mezi gaučem a knihovnou nalézáme tělo. Tělo leží na zemi 0,51 m od hrany gauče, 0,25 m od knihovny a 0,82 m od dveří do kuchyně. Jedná se o mužské tělo o délce 1,8 m, štíhlé postavy. Muž je ve věku 60 let. Na nohou jsou šedivé bačkory, dále černé kalhoty. Na trupu se nachází modrý pletený svetr, pod kterým je bílé triko. Za jídelním stolem jsou dveře do ložnice, kde se nachází po levé straně postel, před námi dvě skříně a po pravé straně křeslo.

Prohlídkou těla bylo zjištěno, že obličejová i vlasová část je bez poškození. Na obličejové části, v oblasti spánků, jsou patrné drobné popraskané žilky. Kostí na hlavě jsou bez poškození. Oči bez poranění, krk bez známek násilí. Dutina ústní čistá. Trup bez známek poškození. Ruce bez poškození, bez známek násilí. Břicho bez známek poranění. Nohy bez známek zranění.

III.

Závěrečná část

Na místě byla pořízena fotodokumentace, náčrtek (viz obrázek č. 12). Tělo zemřelého převezeno do ÚSL 1. LF UK a VFN Studničkova.

Byla zajištěna následující kriminalistická stopa:

Stopa č. 1, věcná, složka týkající se závěti zemřelého

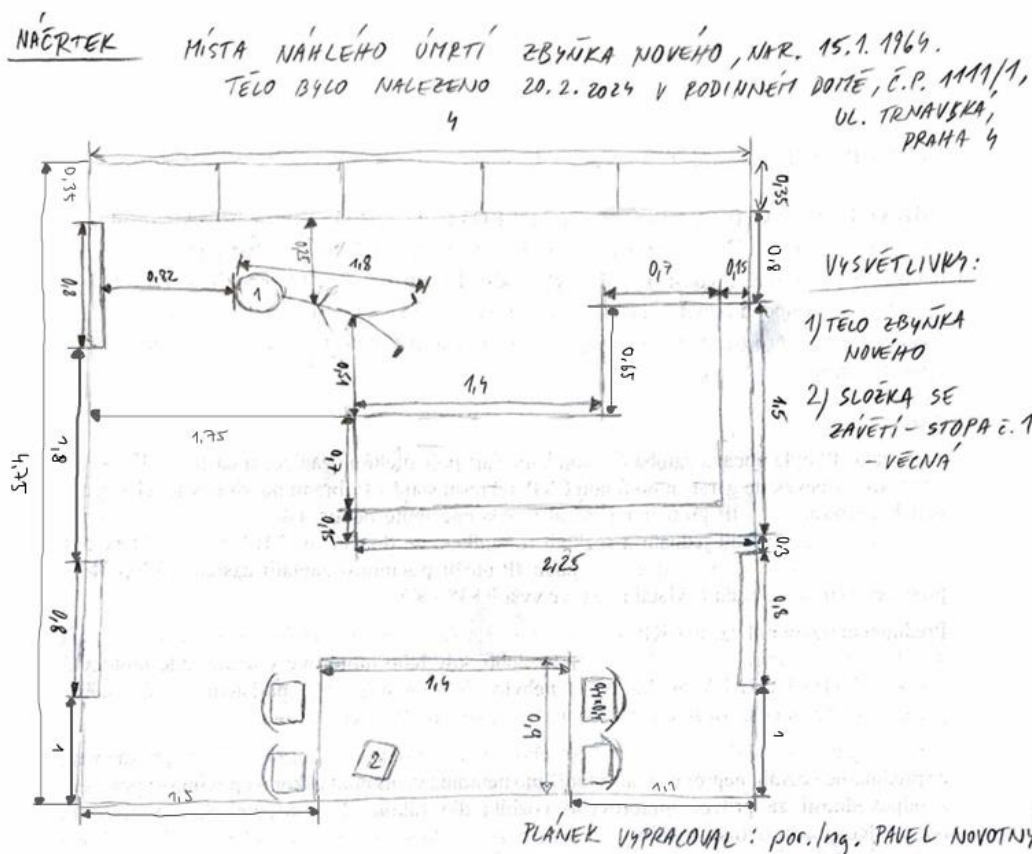
Ohledání místa věci bylo ukončeno dne **20. 2. 2024** v **17:00** hodin.

Ohledání přítomni:

Andrea Stará, nar. 20.3.1996 – sousedka

Ohledání provedli:

por. Ing. Pavel Novotný
nprap. Tomáš Novotný
pprap. Ota Novotný

Obr. 12. Náčrtek ke smyšlenému případu. Zdroj: Vlastní

Náhlé úmrtí je kriminalisticky relevantní událost, u které se provádí ohledání místa činu. Současně dochází k ohledání těla a zdravotní pitvě s cílem vyloučit cizí zavinění. Ohledání místa činu je neodkladným a neopakovatelným úkonem. Úředním záznamem sepsaným policií, po provedení těchto úkonů, je zahájeno prověřování v rámci přípravného řízení.

Na základě došlého znaleckého posudku, který vypověděl, že Zbyněk Nový zemřel bez cizího zavinění, policie případ odkládá. Fáze prověřování je skončena vydáním usnesení o odložení věci.

Vzhledem k povaze zajištěné stopy (závěť), bude policií předána na soud příslušný podle pobytu zemřelého.

8 Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala charakteristikou místa činu a jeho značným významem. Místo činu je výchozím a mnohdy jediným zdrojem informací k objasnění události. V důsledku jednání pachatele vznikají na místě činu stopy a důkazy důležité pro trestní řízení. Proto byla dále věnována pozornost kriminalistickým stopám. Stopy byly definovány. Zmíněn byl také jejich význam, jejich vyhledávání a zajišťování. Menší, nikoli malá, pozornost byla věnována typickým stopám, neboť jsem během své práce došla k závěru, že stopy na místě činu nelze zcela typizovat. Proto jsem rozebrala konkrétní, dle mého názoru nejtypičtější stopu, kterou lze na místě činu nalézt. Pro úplnost jsem vytvořila přehlednou tabulku dalších typických stop, které lze na místě činu předpokládat. Tabulka názorně představila zástupce jednotlivých kategorií stop. Velká pozornost byla v práci věnována ohledání jakožto důkaznímu prostředku. Jedná se o prvotní a nejhodnotnější úkon pro objasnění kriminalisticky významné události. Ohledání je provázané se stopami. Jejich vyhledávání a zajišťování probíhá v rámci ohledání místa činu. V další části práce byly rozebrány základní i moderní způsoby dokumentace ohledání místa činu. Ačkoli se moderní metody v praxi doposud uplatňují ojediněle, spatřuji v nich pokrok a budoucí zefektivnění jednotlivých úkonů policejních orgánů, a tím i zefektivnění odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Dle mého názoru, by měla mít videodokumentace mnohem větší uplatnění, než odborná literatura doposud uvádí. Nevidím zásadní rozdíl v požadavcích na technické zařízení oproti zařízení užívaného k fotodokumentaci, která je oproti videodokumentaci běžně užívanou metodou.

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, hlavním cílem bylo komplexně, nikoli vyčerpávajícím způsobem, rozebrat kriminalistické stopy a vše co s nimi souvisí. Poskytnout ucelený přehled o místě činu, kriminalistické stopě a jejich provázanosti s trestním právem. Ohledání místa činu je důkazním prostředkem, jehož prostřednictvím získáváme důkazy. Důkaz je přímý poznatek o skutku, který orgán činný v trestním řízení získal z důkazního prostředku. To znamená, že z ohledání získáváme důkazy, které přispívají k náležitému objasnění věci. Stopy, které jsou během ohledání vyhledány a zajištěny, jsou významné z hlediska kriminalistické identifikace. Tento proces je schopen určit, který konkrétní objekt (osoba, zvíře, věc) stopu vytvořil. Ztotožněním objektů získáváme další procesní důkazy. Důkazy tvoří podklad pro rozhodnutí orgánů

činných v trestním řízení. To znamená, že bezvadný postup policejního orgánu na místě činu při jeho ohledání je naprostým základem a východiskem pro vyšetření události, odhalení a potrestání pachatele. Náležitě objasnění a následné přiměřené potrestání pachatele je samotnou funkcí trestního práva. Mou snahou bylo vyjádřit provázanost všech pojmů navzájem a současně provázanost kriminalistiky s trestním právem.

Dílčím cílem bylo nahlédnout na reálné místo činu a demonstrovat nabyté poznatky na praktickém příkladu. Během plnění tohoto cíle jsem se setkala s několika překážkami. Ačkoli se naskytl příležitost stáže u Národní centrály proti organizovanému zločinu v rámci spolupráce s naší fakultou, nebyla jsem v důvodu velkého zájmu k účasti vybrána. Rozhodla jsem se tedy kontaktovat oddělení obecné kriminality na Praze 4. Během sjednaných schůzek s tamním kriminalistou nedošlo výjimečně k žádnému výjezdu stálé výjezdové skupiny. To mě přivedlo k volbě smyšleného případu. Na základě teoretických a praktických znalostí získaných z odborné literatury a z rozhovoru s tamním kriminalistou, jsem v závěru práce nastínila postup policejního orgánu od příjezdu na místo až po skončení věci.

Během studování dané problematiky jsem došla k závěru, že téma, které jsem si zvolila je mnohem širší a významnější, než jsem z počátku předpokládala. Vzhledem k významu metod, postupů, prostředků a operací kriminalistické vědy, které jsou při prověřování a vyšetřování nastalé události nepostradatelné, bych se klonila k poskytnutí většího prostoru v rámci osnov magisterského studia na právnické fakultě. Na naší fakultě je kriminalistika jednosemestrálním povinným předmětem, zatímco ostatní právnické fakulty mají kriminalistiku pouze jako volitelný nebo povinně – volitelný předmět. V tomto shledávám nedostatky.

Resumé

Qualification work on the topic "Traces at the crime scene and their criminal law significance" comprehensively, not exhaustively, analyzes criminal traces and everything related to them. It provides a comprehensive overview of the crime scene, its inspection, criminal traces, their search and securing. Documentation and practical application of theoretical and practical knowledge to a hypothetical case are included. The work deals with concepts and institutes that mostly fall within the field of criminalistics. The benefit should be a brief overview of them with an emphasis on the criminal law significance. The goal was achieved using theoretical research methods, especially description, collection, analysis, and synthesis of the data used.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Seznam použité literatury:

- CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Online. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
- CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9.
- IVOR, Jaroslav. *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narodeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-440-4.
- JAGER, Josef. *Kriminalistika: Místo činu*. neuvedeno. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.1.2022. Student. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-550-0.
- NĚMEC, Miroslav. *Ohledání a práce na místě činu*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, 130 s. ISBN 978-80-7251-337-6.
- NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium. I. díl, Aktuální problémy kriminalistické teorie*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6.
- PORADA, Viktor a STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4.
- PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019
- RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-87236-26-0.
- STRAUS, Jiří. et al. *Kriminalistická technika*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1.

- STRAUS, Jiří a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1.
- STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 173 s. ISBN 978-80-7380-367-4.
- SVOBODA, Ivo a kol. *Kriminalistika*. Ostrava: KEY Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-259-4.
- VOKÁLEK, Tomáš. *Metody v praktické daktyloskopii*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-VHÚ Praha, 2022. 111 stran.

Seznam použitých právních předpisů a komentářů

- Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* (trestní řád)
- Zákon č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů* (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- Zákon č. 372/2011 Sb., *o zdravotních službách*
- Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*
- AUEROVÁ, J., AUGUSTINOVÁ, P., BOHUSLAV, L., DRAŠTÍK, A., DURDÍK, T., FENYK, J., HÁJEK, R., HERCZEG, J., KADLEC, J., KAISER, T., KANDALCOVÁ, A., KMEC, J., KOCINA, J., KOUŘIL, I. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-3]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-7]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Seznam použitých odborných článků:

- CHMELÍK, Jan. *Účast znalce na místě činu a otázky s tím spojené*. *Kriminalistika*. 2005, roč. 38, č. 4, s. 285–298. ISSN 1210-9150.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistické pojetí místa činu a prvotní zásah na místě činu*. *Bezpečnost s profesionály* [online]. 2020, č. 10-12, s. 15–16 [vid. 2023-04-24]. ISSN 2336-4793.

- PLANKA, B. *Stopa a kriminalistická stopa versus důkaz a kriminalistický důkaz*. Kriminalistika. 2006, roč. 39, č. 4, ISSN 1210-9150.
- STRAUS, Jiří. *Poznámka k pojmu „kriminalistická stopa“ a „kriminalistický důkaz“*. Kriminalistika. 2007, roč. 40, č. 3, s. 207–212. ISSN 1210-9150.

Seznam internetových odkazů:

- *Modely a modelování* [online]. Ostrava. Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava. Dostupné z: https://homel.vsb.cz/~bri10/Teaching/Statistika%20II/skriptum/1_Modely_a_modelovani.PDF
- *Policejní drony* [online]. 14. 12. 2019 Dostupné z: [Středočeská policie se pokouší využít při své práci velký potenciál dronů \(mladaboleslav.cz\)](http://stredoceska.policie.se/pokousi-vyuzit-pri-sve-praci-velky-potencial-dronu)
- VERNER, Roman. *Průlom v kriminalistice. Vědci vyvíjejí program umožňující zkoumat místo činu ve virtuální realitě* [online]. 28. 5. 2022 Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/zlin-vedci-kriminalistika-misto-cinu-policie_2205281124_voj

Seznam obrázků

Obr. 1: Základní vztah vazeb mezi místem činu, nálezů, přepravy a zásahu, Zdroj: RAK, 2015, s. 28.....	15
Obr. 2: Frontální způsob. Zdroj: Němec, 2010, s. 28.....	39
Obr. 3: Excentrický způsob. Zdroj: Němec, 2010, s. 28.....	39
Obr. 4: Koncentrický způsob. Zdroj: Němec 2010, s. 28.....	39
Obr. 5: Markanty. Zdroj: Vokálek, 2022, s. 29.....	54
Obr. 6: Druhy panoramatické fotografie. Zdroj: Němec, 2018, s. 249.....	63
Obr. 7: Sférická kamera iSTAR. Zdroj: Němec, 2018, s. 251.....	63
Obr. 8: Ukázka virtuální prohlídky. Zdroj: Němec, 2018, s. 252.....	63
Obr. 9: Policejní dron BRUS. Zdroj: http://bezpecnystredoceskykraj.cz	64
Obr. 10: 3D skener Faro FOCUS S150. Zdroj: Němec, 2018, s. 254.....	64
Obr. 11: Ukázka speciální zobrazovací techniky. Zdroj: Němec, 2018, s. 262.....	65
Obr. 12. Náčrtek ke smyšlenému případu. Zdroj: Vlastní.....	70

Seznam příloh

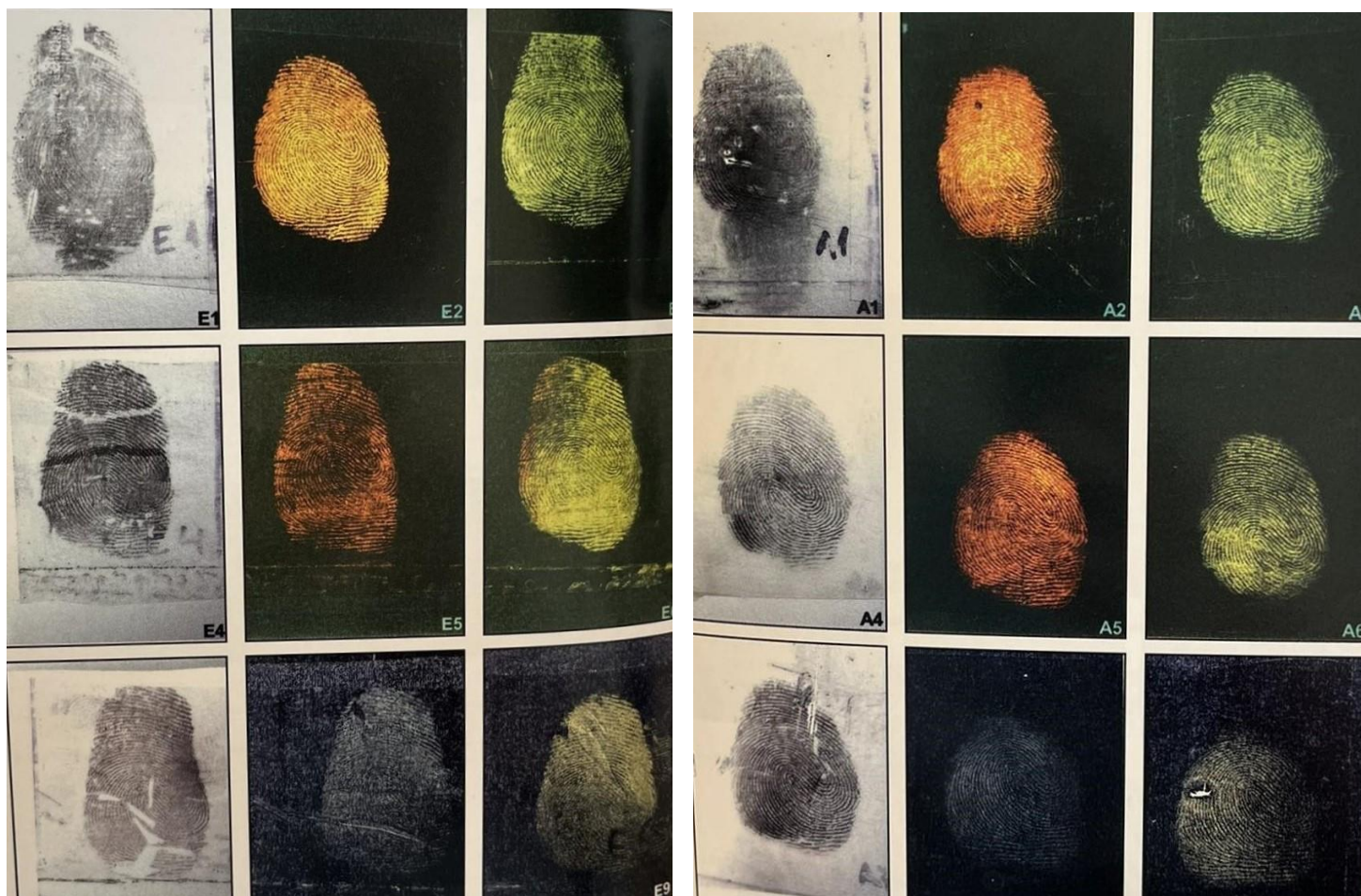
- I. Testování daktyloskopických prášků. Zdroj: Vokálek, 2022, s. 52-55
- II. Tabulka typických stop. Zdroj: Straus, 2012, *Kriminalistická technika*, s. 92-354 a Straus, 2012, *Úvod do kriminalistiky*, s. 110-135

Příloha I.

Testování daktyloskopických prášků

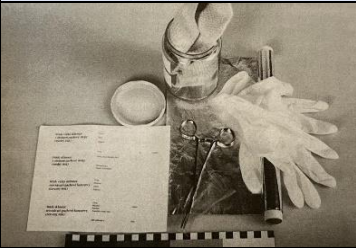
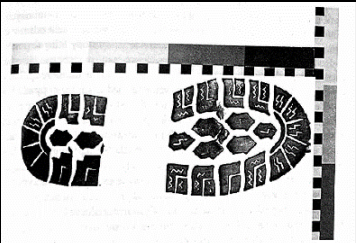
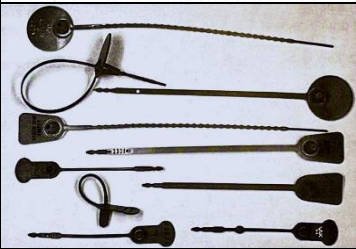

Použité prostředky – NANO Black, NANO Red, NANO Green Magnetic Black, Blitz-Red Magnetic, Blitz-Green Magnetic Coin/Box, Pyroargent, Auropodium

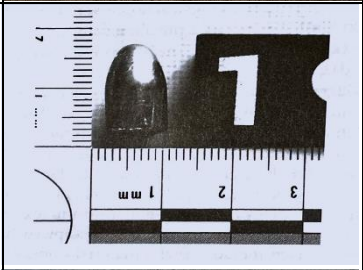
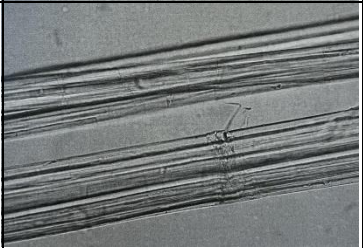
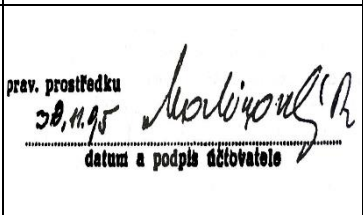
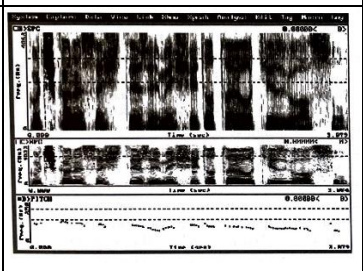

Stáří stop 3 dny

Stáří stop 39 dní

Příloha II.

Stopa daktyloskopická		Otisk papilárních linií konečku prstu
Stopa Biologická		Krevní skvrna
Stopa Pachová		Sada na pachovou konzervu
Stopa Trasologická		Plošná stopa obuvi na linoleu
Stopa mechanoskopická		Plastové plomby
Stopa defektoskopická		Skleněná tabule po úderu
Stopa Chemická		Ilegální pěstírna konopí

Stopa Pyrotechnická		Stopa výbušného systému
Stopa Balistická		Nábojnice
Mikrostopa		Vlákno konopí pod mikroskopem
Stopa písemného projevu		Sporný podpis
Stopa psacích strojů	(A) individuální (B) <u>individuální</u> ↓ ↓ 45° 45° (C) individuální (D) individuální	Poškození a vychýlení písmen
Stopa Hlasu		Sonogram lidského hlasu
Stopa Věcná		Dýmka na užívání marihuany